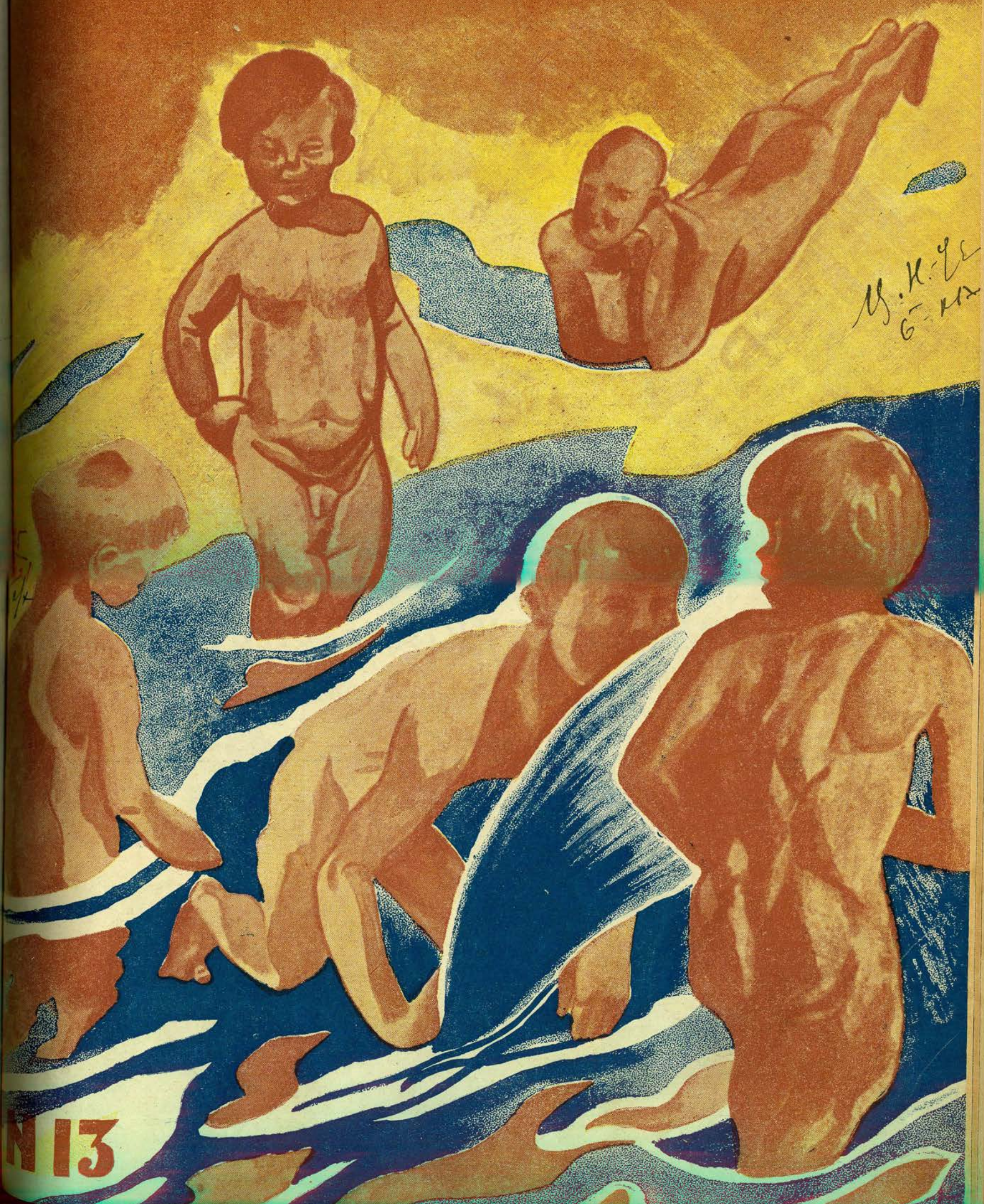

ВСЕСВЕТ

К. 61/60

1934

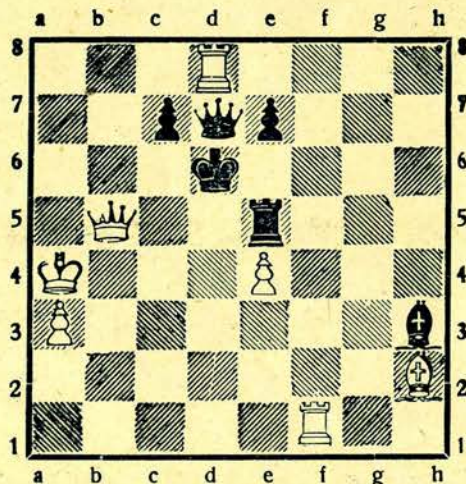
М. К. 92
6-112

№ 13

ШАХИ ТА ШАШКИ

Завдання ч. 13. Л. Шор.

Білі — Кр a4 Ф b5 Т d8, f1, С h2 п. a3, e4 (7).

Чорні — Кр d6 Ф d7 Т e5 С h3 п. c7, d7 (6).

Мат за два ходи.

Партія ч. 12. Сицильянська. Відіграна у Баден-Бадені 1925 р.

Білі — Ф. Маршалл.

Чорні — Ф. Земіш.

1. e2 — e4	c7 — c5	18. С b2 — a3	Ф d6 — d8
2. b2 — b4	c5 : b4	19. С a3 : f8	Кр g8 : f8
3. a2 — a3	b4 : a3	20. Ф e4 : h7	Ф d8 — f6
4. К b1 : a3	d7 — d6	21. С d3 — e4	Ф f6 — h6

Білі віддали пішака, але мають за це добре розвинену партію, відкриті лінії й діагоналі для своїх фігур.

5. С c1 — b2	К b8 — c6	22. Ф h7 : h6	g7 : h6
6. d2 — d4	К g8 — f5	23. К f3 — e5	К c6 — d8
7. С f1 — d3	e7 — e6	24. С e4 : b7	К d8 : b7
8. К g1 — f3	С f8 — e7	25. Т a1 — a3!	
9. 0 — 0	0 — 0	26. К e5 — g4	f7 — f6

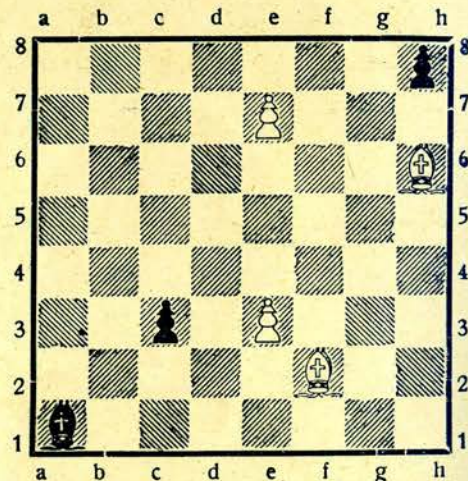
Чорним слід було грати d6 — d5, аби послабити С b2.

Загрожує Т f3; в чорних багато кволих пунктів.

27. Т d1 — e1	Кр f8 — e7
28. c4 — c5	К b7 — d6
	b6 : c5

За редакцією І. Л. ЯНУШПОЛЬСЬКОГО.

Етюд ч. 10 А. А. Савельєв.

Білі — Д f2, h6 ш. e3, c7 (4).

Чорні — Д a1 ш. c3, h8 (3).

Білі виграють.

10. c2 — c4	b7 — b6	29. d4 : c5	К d6 — f6
11. Ф d1 — e2	С c8 — b7	30. Т a3 — f3	
12. Т f1 — d1	Т f8 — e8	Чорним нема спасіння.	
13. e4 — e5	К f6 — d7	31. Т f3 : f5	a7 —
14. К a3 — b5	Ф d8 — b8	32. Т f5 — f6	Т a8 —
15. Ф e2 e4	К d7 — f8	33. Т f6 : h6	a5 —
		34. Т e1 — d1!	Т e8 —
		35. К g4 — e5	Т f8 —
16. e5 : d6	С e7 : d6	36. Т d1 — d7+	Кр e7 —
17. К b5 : d6	Ф b8 : d6	37. Т d7 — b7	Чорні здаються.

Розв'язання завдань уміщених в журналі „Всесвіт”

- Ч. 5. В. М. Калина 1. Т g4 — b4.
 Ч. 6. Карпентер 1. Ф f3 — h3.
 Ч. 7. В. М. Калина 1. Ф g8 — a2.
 Ч. 8. А. Кремер 1. Ф d1 — a1.

2. b2 — b4	19. С a3 : f8	Кр g8 : f8	13. e4 — e5	К f6 — d7	31. Т f3 : f5	a7 — a5	
3. a2 — a3	b4 : a3	20. Ф e4 : h7	Ф d8 — f6	14. К a3 — b5	Ф d8 — b8	Т a8 — a5	
4. К b1 : a3	d7 — d6	21. С d3 — e4	Ф f6 — h6	15. Ф e2 e4	К d7 — f8	a5 — a4	
Білі віддали пішака, але мають за			22. Ф h7 : h6	g7—g6 краще, але в чорних вже		Т e1 — d1!	
це добре розвинену партію, відкриті			23. К f3 — e5	К с6 — d8		Т e8 — e6	
лінії й діагоналі для своїх фігур.			24. С e4 : b7	К d8 : b7		Т f8 — f5	
5. С c1 — b2	К b8 — c6	25. Т a1 — a3!	16. e5 : d6				Кр e7 — e8
6. d2 — d4	К g8 — f5	Загрожує Т f3; в чорних багато					Чорні здалися.
7. С f1 — d3	e7 — e6	кволих пунктів.					
8. К g1 — f3	С f8 — e7	25 . . .	f7 — f6				
9. 0 — 0	0 — 0	26. К e5 — g4	Кр f8 — e7				
Чорним слід було грати d6.— d5,			27. Т d1 — e1	К b7 — d6			
аби послабити С b2.			28. c4 — c5	b6 : c5			

Розв'язання завдань уміщених в журналі „Всесвіт“.

- Ч. 5. В. М. Калина 1. Т g4—b4.
- Ч. 6. Карпентер 1. Ф f3—h3.
- Ч. 7. В. М. Калина 1. Ф g8—a2.
- Ч. 8. А. Кремер 1. Ф d1—a1.

ФІЗКУЛЬТУРА та СПОРТ.

ПЛАВАННЯ.

Плавання здавна визнається за один з найкорисніших видів вправ. В суті речі плавання є гімнастикою у воді й перевага його в тому, що воно відбувається в ідеальних гігієнічних умовах.

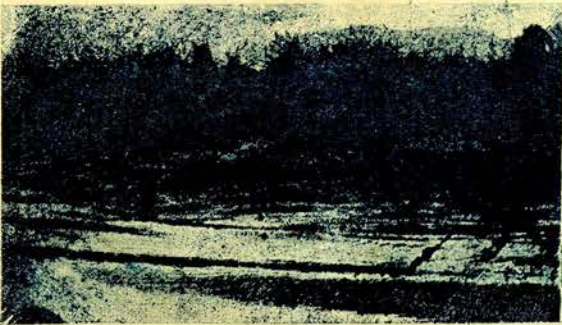
Плаванням досягається гармонійного розвитку всього тіла. Плавання всебічно розвиває мускулатуру, розвиває груди, укріплює серце, легені й інші внутрішні органи, очищає й гартує шкіру.

Плавання, між иншим, один з найкращих і найприступніших видів спорту для жіноцтва. Жаден спорт не впливає так добре на здоров'я жінки, як плавання. Цікаво зазначити, що жіноцтво в своїх рекордах дуже мало відстає від чоловіків.

Для розвитку й зміцнення дитячого організму плавання теж незамінним гімнастичним засобом.

Дітей з 8—10 літ можна вчити плавати.

Пливання у воду, що відокремлюється, як особливий вид фізичних вправ в суті речі—вища школа плавання. Воно дужче розвиває психічні властивості—смеливість, зважливість, спритність.

Окрім того, що плавання зміцнює й освіжає весь організм і помагає зберегти здоров'я, воно необхідне всякому, як практична навичка.

Ніде немає такої сили людей, що не вмють плавати як у нас, в СРСР. То-ж не диво, що числом нещасливих пригод на воді СРСР стоїть на першому

місці. Ніде в світі справа навчання плавання не стоїть так кепсько, як у нас. На багатомільйонову людність дореволюційного часу було усього три школи плавання.

Але нема сумніву, що мине рік, і скрізь по містах, де є вода, буде утворено школи плавання. В першу чергу, звичайно, навчаться поступова в цьому відношенні фізкультурна молодь. Гасло, що дали Ради фізичної культури—„ні одного фізкультурника, що не вмів-би плавати“—буде здійснено.

На Україні найкраще стоїть справа навчання плавання у Миколаєві є добра школа. В Одесі, Херсоні, Катеринославі при яхт-клубах так навчається плавання. В Харкові регулярні вправи відбуваються на українських курсах фізкультури, звідки до 40 дул підготованих до інструкторської діяльності.

В найближчих днях організується спеціальні короткотермінові курси. Вчить плавання теж і клуб „Червоний залізничник“.

Цікаво на кінець подати кілька з найкращих здобутків світу в спорті. Найбільшої швидкості досягається, плаваючи так званним вольним стилем, або, як то кажеться в нас в „розмашку“.

- 100 метрів—58,6 секунд—світовий рекорд і 1 хвилина 12,1 сек.—світовий жіночий світовий—1 хв. 12,2 с. й СРСР—1 хв. 46,7 сек.
- 400 метрів—чоловічий—4 хв. 57 сек. і 6 хв. 41,5 жіночий—5 хв. 33 і 8 хв. 23,7 сек.
- 1000 метр.—чоловічий 13 хв. 19,6 сек. і 20 хв. 03,8 сек.

кр. № 30 коп.

[05 (47714X) „1925“].

Пролетарі всіх країн, єдняйтеся!

ВСЕСВІТ

№ 13

15-го Липня
1925 р.

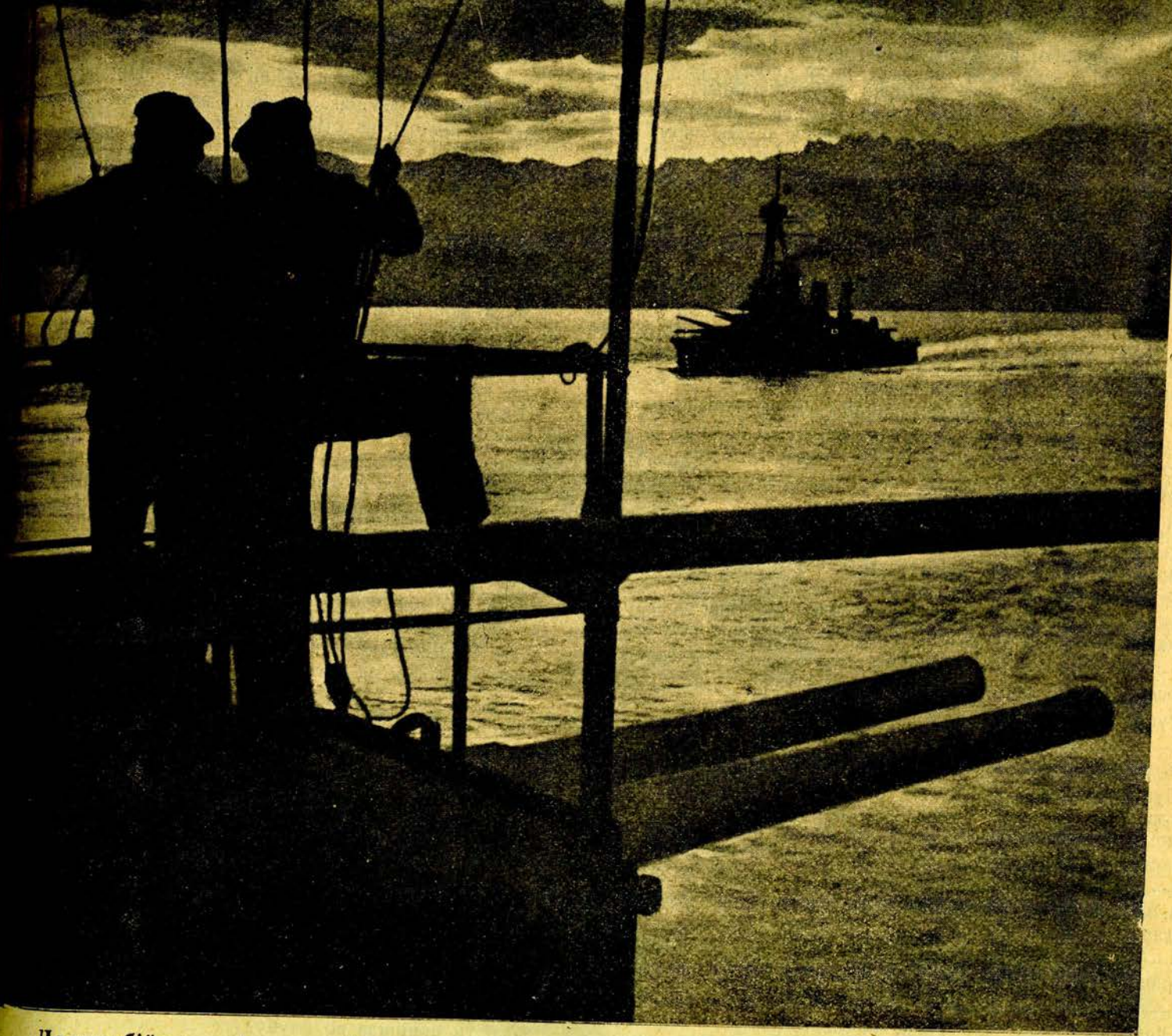
УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

За редакцією В. БЛАКИТНОГО

▼▼▼ РЕДАКЦІЯ: ▼▼▼
Харків, вул. Лібкнехта, № 11.

ВСТУПНЕ ЧИСЛО: Оповідання: „Лекція“ — Р. Грабаря; „Сільська історія“ — М. Савелова; Нариси: Гамбург — порт світовий — Ю. Платонов; Паростки — Іжак; Де можна побачити Москву — П. Краснов; Чорноморська флота — В. Зоф; В Червоноармійському таборі — М. Берн; Завдання кустарного технікуму — П. К. й інші. Обкладинка художника — А. Петрицького; Ілюстрації фотогр. „Всесвіту“ — А. Плахтія; Кліше цинкографії „Червоний друк“.

Далекобійна стрілянина французької середземної ескадри біля берегів Корсики.

Роман Грабар.

Не весело на сердці у Луки Марковича. З ранку тоска гнітить його. Швидко бігає він по своїй амбулаторії, не знаходячи спокою. Стара сива голова скорено похнюпилась на груди— свердлом сверлить в ній гірка, в'їдлива думка. Ніколи йому не було так тосчно, як сьогодні.

Ранком од голови виконкому принесено Луці Марковичу офіційного листа. Голова пропонував йому, хверщалові першої медичної округи, читати лекцію з приводу надзвичайного поширення тифозної пошести та про засоби боротьби з нею. Лекцію повинно зачитати завтра, після обіду. Місце для читання—радянський клуб. Додатково Лука Маркович попереджувався недовірливим головою виконкому, що лекцію повинно неодмінно читати і при тому—своєчасно; в противному разі, Лука Маркович, за «саботаж» мусить понести належну кару.

Зміст цього листа викликав у Луки Марковича сумні думки. Згамована людина не знаходила собі місця. Ходила, бігала, зазірала в кутки. Думки бігали за нею слідком і, ніби кліщами, хапали за серце.

— «Лекцію читати... Читати лекцію...» марило неотступно в голові Луки Марковича...

— «Гм... гм... гм... Мені читати лекцію?» Лука Маркович

— «Обов'язково... неодмінно... ви повинні... читати гм... гм... Повинен!».

— А як так?..—Пробував Лука Маркович читати з

— «Лекцію... читати... повинні ви неодмінно»...

— Повинен... Повинен... неодмінно!.. Будь ти тричі пр Лука Маркович безнадійно обвів очима навколо- допомоги!

— «Повинен... неодмінно... повинен...»

Тосчно, боляче старому.

Нічого не зосталося в голові у Луки Марковича:

— «Лекція... лекція... лекція...» ворушилось у мозку круги—на підлозі, на стінах, у вікнах:

— «Лекція... лекція... лекція...»

Всюди—

— «Лекція... лекція... лекція...»

Старий почував, що голова його розвалюється «Лекція» не вміщалась там, настирливо гонобила геть

— Прокляття! Прокляття!

Лука Маркович, затуливши лице руками, завмер...

офіційного листа. Олова пропонував йому, хвершталові першої медичної округи, читати лекцію з приводу надзвичайного поширення тифозної пошести та про засоби боротьби з нею. Лекцію повинно зачитати завтра, після обіду. Місце для читання—радянський клуб. Додатково Лука Маркович попереджувався недовірливим головою виконкому, що лекцію повинно неодмінно читати і при тому—своєчасно; в противному разі, Лука Маркович, за «саботаж» мусить понести належну кару.

Зміст цього листа викликав у Луки Марковича сумні думки. Згамована людина не знаходила собі місця. Ходила, бігала, зазірала в кутки. Думки бігали за нею слідком і, ніби кліщами, хапали за серце.

— «Лекцію читати.. Читати лекцію...» марило неотступно в голові Луки Марковича...

— «Гм... гм... гм... Мені читати лекцію?!» Лука Маркович зупинився серед кімнати, здвигнув плечима, здивовано розвів руками:

— «Читати... мені читати?!» Гіркий сміх скривив йому губи.

— «Що я скажу?.. з чого почну? Двох слів не можу до купи студити. Химерно!.. Вийти до столу і мовчати...»

Лука Маркович зупинився, обвів очима кімнату і, підвівши до гори пальця, голосно промовив:

— Трицять п'ять років книжки не брав у руки! О!..

Сказав і злякався,—не його власний, а чужий хрипкий голос пролунав у просторі.

— Не можна-ж обмежитись:—«Товариші! При пошести не можна чоломкатись за руку... Треба за чистотою доглядати...»

— А може дати таку пораду: «коли почнеться гарячка,—скоріше криги та мокрого рядна...»

Руки старого хутко пірнули у гущу сивого волосся:

— «Старий, старий!.. Дурний, дурний!.. Ось, ось!.. Трицять п'ять років не брав книжки в руки?! Дурак!.. Тьху!»

Лука Маркович уявив собі народній клуб, битком набитий людьми. Усе село стіклося послухати поважного, дотепного медика, за якого трицять п'ять років усі вважали Луку Марковича. Селяни, інтелегенція: агрономи, учителя... комсомолія:

— Я знаєте, товариші,—хвалився він колись в ячейці,—в медичних науках собаку з'їв... Сучасні лікарі—підметки моєї не варті...

— «А може зріктись можна?» Солодко заворушилось в думках хвершала.

— А ну?

Лука Маркович, протерши окуляри, упнувся в злочинного папірця. З якого боку й як не починав читати, зміст його був злий, не гарний:

допомоги!

— «Повинен... неодмінно... повинен...»

Тоскно, боляче старому.

Нічого не зосталося в голові у Луки Марковича:

— «Лекція... лекція... лекція...» ворухилося у мозкові круги—на підлозі, на стінах, у вікнах:

— «Лекція... лекція... лекція...»

Всюди—

— «Лекція... лекція... лекція...»

Старий почував, що голова його розвалюється на «Лекція» не вмещалась там, настирливо гонобила геть.

— Прокляття! Прокляття!

Лука Маркович, затуливши лице руками, завмер, пригнічений тяжким горем. Відчай поїдом їв його. Стояв він довго. Почало безглуздя ворухитись в голові:

— «А може до того часу клуб завалиться, або зорити незграбні мрії, оволодіваючи мозком, почали тіснити стонещасну «лекцію».

— «Він здається, не дуже міцно тримається... збудували на швидку в «суботники»... Взяти-б пилку, попідпилити головні стовпи... Наприклад, сьогодні увечері піти-б... Повалив проклятий клуб... Тоді!?!»

З великою насолодою, цілковито віддався старий під вагоруду нездужої фантазії. Він, крок за кроком, твердо перенав себе в можливості таким шляхом відбігти великого со. Забув про гострі болі, весело бігав по хаті, розмахував ру-

— «Так!.. Так!.. Отак!..» радів Лука Маркович, уявивши падають стовпи од його пилки.

— Пш... пш... пш... Пш... пш... пш... водив рукою стовпи допилюючи головні стовпи.

— Ху!.. Ще оцього... У... у... у... Кріпкий! Пш... пш...

Лука Маркович, знищуючи ненависного клубу, нічого помічав. Солодкі надії ковтнули його з головою.

У кімнату ввійшла дочка з книжками під пахвою. Батько поза, його дивовижні рухи, занадто здивували її.

— Тато!

Батько не чув.

— Тато!.. Тато!..

— Пш... пш... пш... Ху!.. Досить!.. Усі!..

— Що ви робите, тато? Над самим, вухом крикнула

— Га?.. Що?..—не розумів той.—Що?.. Це ти? Чому ти? Чого ти прийшла до клубу?

— До якого клубу? Що ви верзете?

де ж... де-ж стовпи?
 стовпи?.. Вам недузиться?
 очуняв.

лекція!.. Проклята лекція!..
 лекція?.. Про що це ви?..
 бітай!

уважно прочитала папірця.
 От і гаразд! Давно час це зро-
 бітаю голову виконкому... Ро-
 година...

як читати?— Перепитав зди-
 батько.

ердміно читати... Як можна?
 уть, ніби мухи в-осени...

ий зблід, очі поширилися.
 еть!.. Геть!.. Геть відціля!.. Не
 мені!.. Лекція ти проклята,
 яка гидосна!..

іч мучився Лука Маркович.
 ні думати він не міг. Голова
 бна порожній тикві. В ній з
 бік бовталось лише одно—
 В різних видах жила вона
 на мить промайнула баба,
 давив струпа. Її раптом не
 помісць з'явилося щось нез-
 розуміле—«лекція»...

отець Антоній та почтар
 брались за руки, пронес-
 рем в якомусь скаженому
 потім злилися до купи.

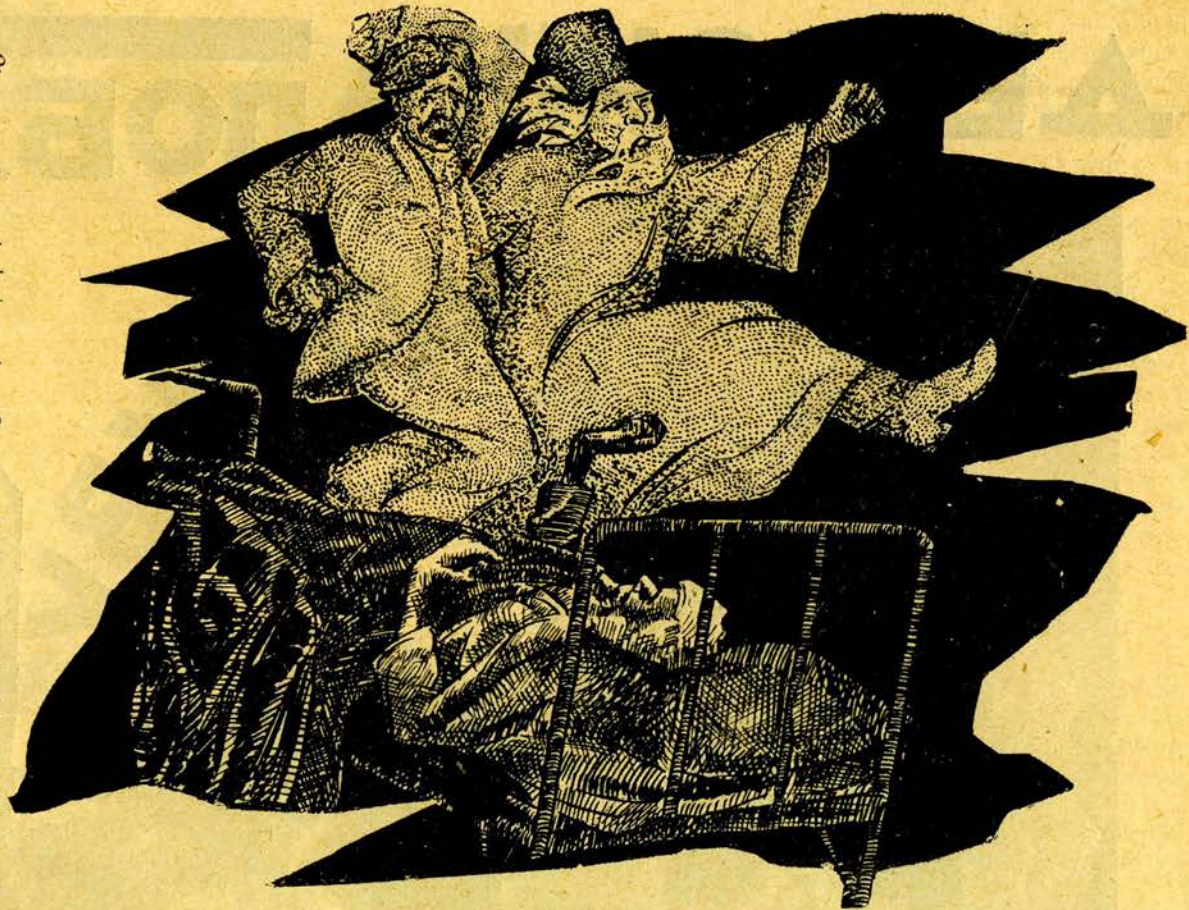
випурнуло щось страховидне, чудне—«лекція». За-
 завіялась страшна мара, заповнила порожню тикву
 видавлюючи очі з лоба.

ається Лука Маркович з боку на бік— не може

незрозумілі уявища не покидають його. Розплюще
 «Лекція»...

не каганець, стіл не стіл,—одні «лекції»...

маленькі, з ніжками, без ніжок...

...Снилось дивовижа—велика, страшна...

Більше не міг видавити з себе ні жадного слова.

В горлі застряв кілок—він не припускав до вуст ні жад-
 ного звука.

Намагався старий проковтнути його у середину.

Кілок уперто ріс, ширився, давив серце, викликав сльози
 на очі.

Лука Маркович зробив останнє зусилля і знов почав лекцію.

— М-м-м... ль-ль-ль...—щось дике, звірине вилетіло з його
 вуст.

...Снилось дивовижа—велика, страшна...

Більше не міг видавити з себе ні жадного слова.
В горлі застряв кілок—він не припускав до вуст ні жадного згука.

Намагався старий проковтнути його у середину.
Кілок уперто ріс, ширився, давив серце, викликав сльози на очі.

Лука Маркович зробив останнє зусилля і знов почав лекцію.
— М-м-м... ль-ль-ль...—щось дике, звірине вилетіло з його вуст.

Жмут важкого, гнітючого міцно зожмав серце старого, кілок, упираючись в піднебення, давив горло, не давав дихати.

Лука Маркович ще раз обвів очима помешкання, шукаючи допомоги.

Допомога не йшла йому на зустріч.

Сотні очей слухачів злились в одно велике, неосяжне око.

Воно було схожим на око отця Антонія, що примостився на самому передньому ослоні.

Око злібно, презирливо сміялось над ним.

— «Не так!..

Не так старий дурень!..

Нісенітницю верзеш!..

Інтелегінцію паскудиш!..»

Лука Маркович ударився головою об стіл, покривши його сивим волоссям.

З вуст вирвався й пролунав на всю аудиторію нудний, болячий плач:

— Я... я... я... Не можу!..

Не можу!.. О-о-о!..

Не можу!.. У-у-у...

██████████

...Ударився головою об стіл.. З вуст виринув і пролунав нудний, болячий плач...

розуміле—«лекція»...
отець Антоній та почтар
добрались за руки, пронес-
орем в якомусь скаженому
а потім злилися до купи.

випурнуло щось страховидне, чудне—«лекція». За-
зав'ялася страшна мара, заповнила порожню тикву
видавлюючи очі з лоба.

кидається Лука Маркович з боку на бік—не може

ніші незрозумілі уявища не покидають його. Розплюще
зізь «лекція»...

нець не каганець, стіл не стіл,—одні «лекції»...

кі, маленькі, з ніжками, без ніжок...

олівці, на стіні, у вікнах—лекція, лекція, і без кінця,

ранок забувся Лука Мар-
вздужим сном.

ось дивовижа—велика,

вила старого в обе-
понесла до гори.

да довго, високо, нареш-
ла на землю.

ся стовбуром, стояло,
тів униз.

але не розбився.

ув угору, а там «лекція»
ся у боки кривиться,

шов час читати лекцію.

ивлячись навкруги, над-
блідий, з розпухлими

вився Лука Маркович.

шовши до столу, почав
лекцію.

р-ра-а-а-жда-не!..

т-ф... це... т-та-ка... хво-рр-р-о-ба... тре-бб-а... ль-ль-о-

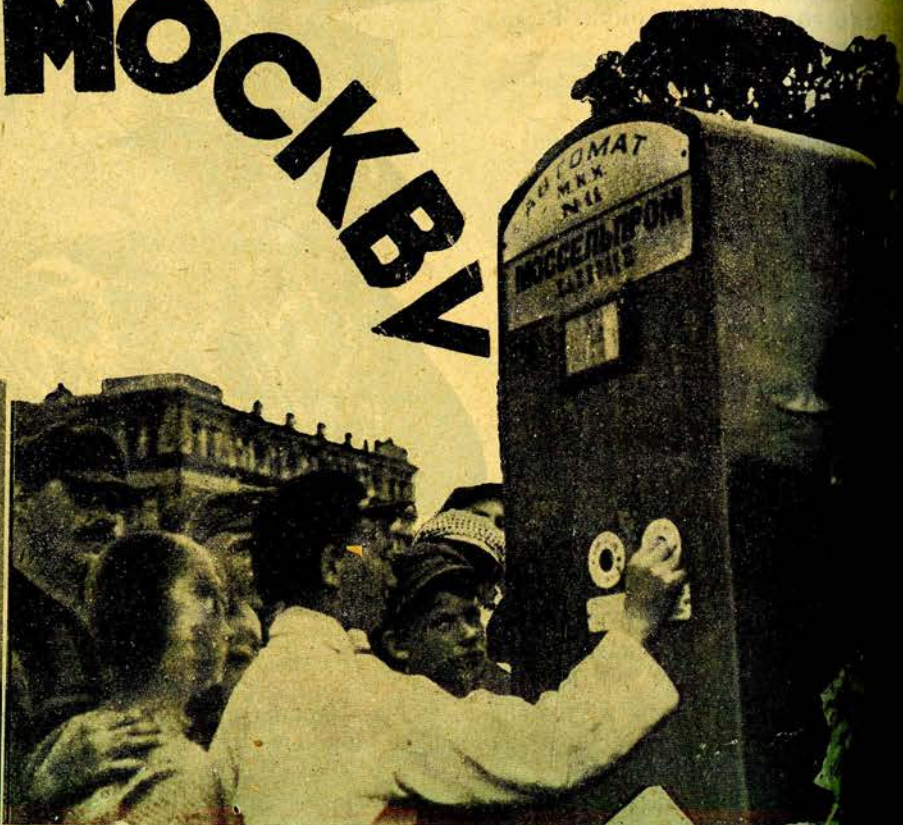
а... та... м-м-мок-рого... р-ряд...

том замовк, озирнувся навкруги.

ДЕ МОЖНА ПОБАЧИТИ

МОСКВІ

...„Багдадський злодій“ закликає на свою виставу...

„НИГДЕ крім, як в Моссельпроме“, — ця фраза зробилася найпопулярнішою в Москві. Вона уславила повсюдний моссельпром. Вона уславила й автора — Володимира Маяковського...

А сьогодні біжать у розтіч скрізь вогні трамвайні.

...„Багдадський злодій“ закликає на свою виставу...

„НИГДЕ крім, як в Моссельпроме»,—ця фраза зробилася найпопулярнішою в Москві. Вона уславила повсюдний моссельпром. Вона уславила й автора—Володимира Маяковського...

Жадний з його віршів не поширився так, не запав так твердо в пам'ятку та в устах народніх, як цей загально-вживаний зразок рекламного мистецтва...

«Нигде крім, як в Моссельпроме»,—Це зробилося гаслом найбагатшої універсальної радянської фірми, сюжетом кінофільми («Папиросница от Моссельпрома»), рефреном вуличної, веселої пісенки...

У вітринах. На цигаркових коробочках. У газетчиків. На шоколадних плитках. По численних булочнях, пив'ярнях, кіосках, На машинах, пішоходах, світляних рекламах нічної Москви,—скрізь б'є в вічі й у вуха це—

«Нигде крім, як в Моссельпроме».

От і зараз сиджу на «покрівлі», на Великому Гніздикувському 10. На одинацятому поверсі по-над землю.

Колись цей височений будинок був відомий у Москві під назвою Дім Нірензее. Потім він зробився здобутком славнозвісного авантюриста Митьки Рубінштейна. Внизу, у підвалі народилася баліївська «Летучая Мышь». Тут влаштовувалися славнозвісні «капусники» художнього театру. У цим будинкові—ціла епоха розквіту рубінштейнівської умілости красти та баліївської—усміхатися...

Тепер-же це—4-й Будинок Рад. Зараз у підвалі—театр Сатири дошкульний, лихий, талановий театр, а на «покрівлі»—загально-приступна Ідальня Моссельпрому.

Вуличні ліхтарі влітку не світяться, але безліч лампок біля воріт. Електричні ромби, трьохкутники та блискавиці—реклам над «Ларками», крамницями, кіно, трамвайними перестанками.

Ці вогні свідчать про те, що місто живе в достатку, що воно в розквіті та живе кипучим життям, що ллється в його оновлених жилах...

Ці думки переносять нас до інших часів усього кілька років тому. Москва вночі сліпа, безтрамвайна. Сліпе місто. Електричні вени зовсім позаникали.

А сьогодні біжать у розтіч скрізь вогні трамвайні, миготять реклами, оновлені будинки, музика—на одинацятому поверсі...

І цей далекий прапор над Кремлем світиться, вартовий сигнал раднаркому.

Літньої ночі Москва навіває спомини.

Викликає почуття великої радості. Ця радість—за людину, що зуміла подолати своєю працею страшну сліпоту новонародженого міста...

* * *

На розі страстний увесь переплутаний електричними ланцюгами, це—
Будинок книги...

Моссельпромівські вуличні автомати пустують.

дній вітрині
й, розумний
замість із
будував мавзо-
нінові з кни-
весь мавзолей
ок, написаних
Не можна
зуміти масив-
крем'язнішого
лу до пам'ят-
мерлого вчи-
цей.
ної ночі зали-
шо та золоти-
ками, не мож-
іти повз це
зворушив-
Електрика й
місце квіток
олеєм Ілліча.
та книга—
його за-

лоборант, колишній
учень Мейерхольдів,
найоригінальніший ре-
жисер-вігадко, режи-
сер-винахідник Ейзен-
штейн. «Страйк» на
закордонному кін о-
ринкові безумовно ви-
кликав-би цілу бучу
зацікавлення.

А у нас? Від «Баг-
дадського злодія» пу-
стого, безмістовного,
просто нерозумного
сценарія не було від-
бою... Картину демон-
струється й досі, а
«Страйк» незабаром
зійшов з московського
екрану: він не дав
збору.

* * *

Москва вдень, на
Тверському бульварі,
в царстві зеленої тиші,
збаламученої дитячим

щebetанням або піснею піонерського
загону...

Тверський бульвар тепер не той, що
його змалював нам колись Андреев у
«Днях нашей жизни».

Ві більши не зустрінете тут п'яного
Онуфрія, сумовитого Колю Глуховцева,
сердечну Оль-Оль...

У бічних алеях, де раніш нафарбовані
пташки виспівували: «Я о-б-о ж-а-а-ю, я
о-б-о-ж-а-а-ю», тепер інші пісні співа-
ється. Тепер ви почувете модну заводську
співанку, що співає вся Москва: «Кирпи-
чки»... Співанка ця дуже примітивна й
мотивом нехитра та проста. Її перше
почав вигравати віртуоз-гармоніст Мака-
ров у «Лесе» Мейерхольда. Потім до неї

овите та крикливе життя кіно

же другий місяць «Багдадський
обкрадає геть усіх москвичів...
ьмі бере участь чарівник аме-
ого кіно Фербенс і йде вона з
мериканською бучею та мету-
кої шалено-танановитої рекла-
ще не бачила.

ному тлі вечірнього неба, на
високих будинків вирости ве-
напівголі людські фігури, під-
ектричним поясами... В одно-
така фігура ладиться пере-
через бар'єр. У другому—
ширила свої дужі мускулясті

же другий місяць «Багдадський
обкрадає геть усіх москвичів...
вмі бере участь чарівник аме-
го кіно Фербенс і йде вона з
американською бучею та мету-
кої шалено-тановитої рекла-
а ще не бачила.

мному тлі вечірнього неба, на
високих будинків вирости ве-
напівголі людські фігури, під-
електричним поясами... В одно-
така фігура ладиться пере-
через бар'єр. У другому—
чепирила свої дужі мускулясті
ніби борониться від нападу.

тися: це сла-
Фербенс із
фанери,
кий злодій»
вас' на свою

незні черги,
1918 року...
ить подиви-
пересвідчи-
Подивитися
і послухати
Арле - Тиц...
вувє що - ве-
еньку про
когозлодія»,
своїми очі-
обротливо
сь...

із сеансу з
великого
я. Ми люби-
е, привозне
і, коли свсе
ше, розум-
нальніше в
Тільки не-
показувано
надзвичайну
«Страйк»,

равжню радяцьку фільму, що дасть багато очок упе-
значнішим чужоземних фільмам. «Страйк» виставив

Зверху—вулишній художник. Витрина кіно. Будинок Моссельпрома.

Тверський бульвар тепер не той, що
його змалював нам колись Андреев у
«Днях нашей жизни».

Ві більши не зустрінете тут п'яного
Онуфрія, сумовитого Колю Глуховцева,
сердечну Оль-Оль...

У білих алеях, де раніш нафарбовані
пташки виспівували: «Я о-б-о ж-а-а-ю, я
о-б-о-ж-а-а-ю», тепер інші пісні співа-
ється. Тепер ви почуєте модну заводську
співанку, що співає вся Москва: «Кирпи-
чики»... Співанка ця дуже примітивна й
мотивом нехитра та проста. Її перше
почав вигравати віртуоз-гармоніст Мака-
ров у «Лесе» Мейерхольда. Потім до неї
ллова приточено, й вона загуляла по
всій Москві.

Так любовь мою
и семью мою
Оградила от вся-
ких невзгод...
Я фундаментом
из кирпичиков,
Что прессует со-
ветский завод...

У цій співанці—де-
щиця нової Москви.
І як-же-ж вона не
схожа на тую Москву,
що виспівував у своїх
цвілих пісеньках П'єро
мокрих московських
бульварів, Вертин-
ський.

Все нове: ось у
цьому новому поряд-
кові ходіння вулицями
по правому боці, у
такс-моторах, у мос-
сельпромівських ву-
личних автоматах.

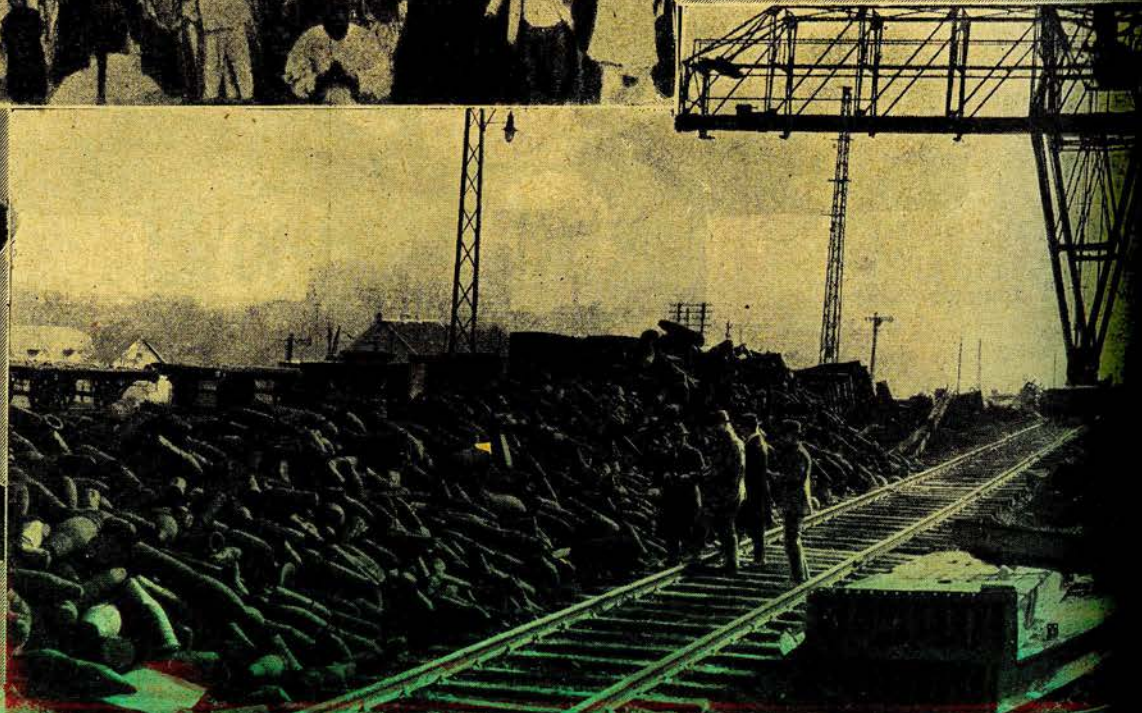
Усе старе вмерло.
Старий Андріївський
—Тверський бульвар
помер з усіма його
типами. Померли ста-

рі московські пісні. Усе нове пахне струганим деревом свіжою
фарбою.

П. Краснов.

Турецкий посол в СРСР
г. Закиян-Бей.

Турецький посол в СРСР
г. Закиян-Бей.

Торговий квартал в Шанхаю. Вождь рифських кабилів—Абд-Ель-Керим. Німецькі снаряди, що мали піти на знищення, за
англійське військовоє міністерство. Французькі позиції на північному фронті Мароко.

Червоноармійському таборі.

(День „Змички“).

Чугуїв до Малинівки, де міститься табор, ярами, — верст з п'ять набереться.

Тут стоїть на горі біля станції. Колись це був військовий форт-пост, де почувалось Аракчеївська рука, де почувався увесь гніт царату. Колись, літ тому не було на Чугуївщині російських сел. Живий народ — калмики, татари, киргизи, що ще лишилися від часів татарського нападу.

Там дикий був народ. Ні проїзду, ні проходу не було через їх місцевість. І в XVII сторіччі, було послано на Чугуївщину опальний стрілецький полк для „втихоураження“.

Тоді було збудовано і табор військовий. Існує він до тепер. Була колись тут школа гіркого військового життя. Колись бувало, слізьми гіркими провозжали сюди своїх дітей, чоловіків та батьків. Візник розказує, як Донець, що за табором недалеко, не одну головушку, що не витерпіла військового гніту цих місць, своїх водах сховав.

* * *

Колись... А нині — яскраво-червоний табір. Струнами розкинулись червоноармійські намети й скрізь височіли червоні прапори, квіти.

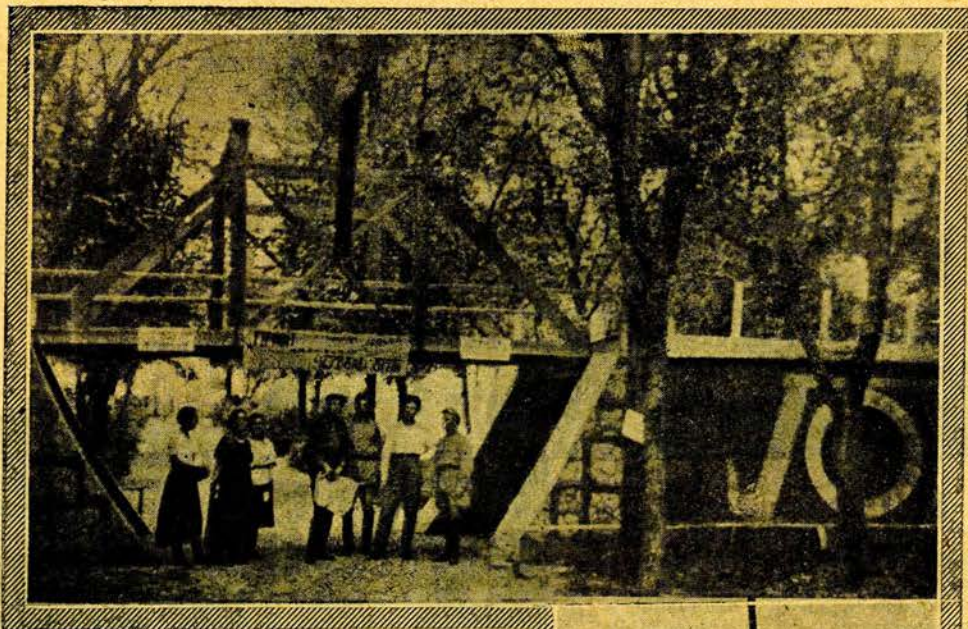
Сьогодні свято в таборі. Велике свято. День конституції Спільки Радянської Республіки. І в цей день приїхали з міста робітники й робітничі діти, вівчари, шахтарі та інші, святкувати цей день разом із червоноармійцями в єдиній пролетарській сім'ї.

Зали червоноармійські шефи — „батьки“ червоноармійців, що дбають про культурний і матеріальний добробут. Зустрічаються зі своїми дітьми — підшефними, балакають, розпитують про таборове життя-буття, про своє.

* * *

Розпочинається життя в таборі. О 5-й год. вже встають червоноармійці, рубить сурмак, скликаються частини, швидкий сніданок і початок навчання.

Ще місяці тільки в таборі червоноармійці. Сьогодні підсумовують свої успіхи за цей короткий час. А дійсно, успіхи є. Та сіра, селянська, неписьменні, нерозвинені, молоді

Міст-арка збудований червоноармійцями.

Спритні червоноармійці — вміло роблять своє діло. В їх руках так і кипить робота, а гості з усіх сторін оточили червоноармійців, дивуються, розпитують, на практиці бачуть, що за школа Червона армія.

Гості розпоршені скрізь по табору, розійшлися по своїх підшефних частинах, в тісних гуртках з червоно-

культури... матеріальні...
— підшефними, балакають, розпитують про таборове життя-буття, ають про своє.

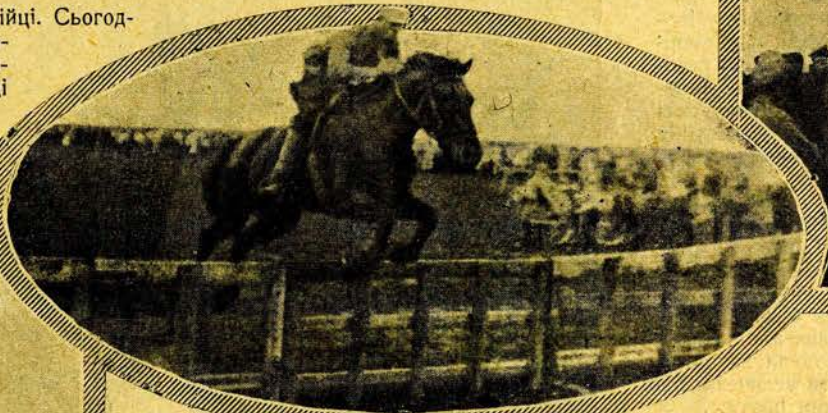
* * *

розпочинається життя в таборі. О 5-й год. вже встають червоно-Грубить сурмак, скликаються частини, швидкий сніданок і почи-навчання.

ра місяці тільки в таборі червоноармійці. Сьогодні підсумовують свої успіхи за цей короткий час. А дійсно, успіхи є. Та сіра, селянська, неписьменні, нерозвинені, молоді

практиці бачуть, що за школа Червона армія.

Гості розпорошені скрізь по табору, розійшлися по своїх підшефних частинах, в тісних гуртках з червоно-

спорт.

Червоноармійський

червоноармійці, переварились в червоноармійських соках, лікували свою неписьменність, озброїлись політичною свідомістю й військовим знанням.

Ось перевіряється знання.

Швидко встановлюється радіо і скрізь по всьому світу лунає революційний заклик, — гасло, під яким не один раз ішли в бій червоноармійські частини:

— Хай живе спілка робітників та селян!..

Ось встановлено телефонний зв'язок.

мієць.— Слізьми і ркими провозжали нас родичі, до салдат. А нині— село знає, що піде парубок до Червоної армії, пройде там гарну школу, повернеться додому, будівельником нового життя, теслею нового побуту.

Змагання за змаганнями, гра за грою змінюються на таборових майданах. Програма свята дуже великий. Ось карнавал військової книги пройшов, зібравши гурт людей. Розділились від нього спритні червоноармійці — книгоноші із щитами заповненими книжками в руках. Скрізь по табору їх зустрінеш і завжди навколо них купка червоноармійців і гостей, розкуповують книжки, а то просто передивляються.

Багато-тисячною юрбою, охопили і „хазяї й гості“ трибуну. Мітинг. Міцна постать — голови ВУРПС тов. Угарова, виділяється на трибуні. І всі свої-ж промовці — червоноармійці і робітники, говорять про велике свято двохріччя Радянської Спілки, про змичку — великий заповіт т. Леніна.

Свято кооперації також не забуто. Скрізь по табору розкинулись кооперативні фуртони, торгують.

Змагання кінноти. Бурхливими оваціями нагороджує публіка своїх-же братів удалців—верхівців, що беруть особливо важкі перешкоди, роблять особливо високі плижки. Гости з чотирьох сторін оточили місце скачок. Хвилюються, відбивають настрій змагань.

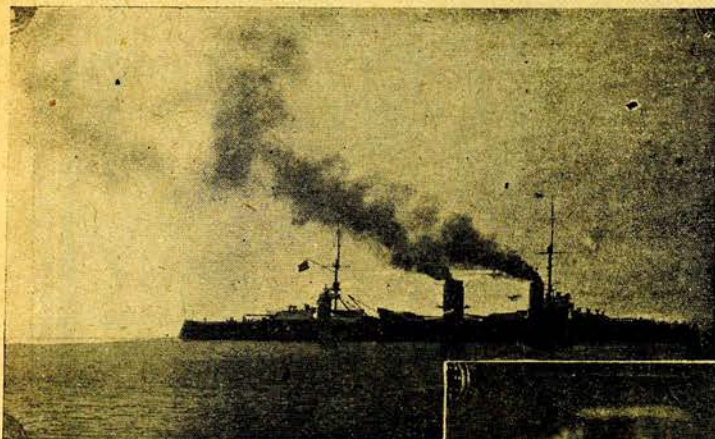
День пройшов непомітно. Бачили внутрішнє життя таборове... Заходили в Ленінські намети, що в кожній частині, передивлялись червоноармійські журнали, червоноармійську літературу.

А в будинкові Червоної армії, тут-ж є в таборі, вже змагання за першество з міськими воювали.

Наступив час від'їзду. Провожати гостей вийшли представники всіх частин. Дякували міські робітники червоноармійцям за проведений час. Дякували за зустріч. А ті прохали не забувати, частіше приїздити до табору.

М. Берн.

Червоноармієць — книгоноша.

ЧОРНОМОРСЬКА флота, яка мала рішаче значіння в першій революції 1905-го—07-го років, коли моряки чорноморці пліч-опліч з пролетаріатом—Одеси, Миколаїва та Севастополя,—повставали проти царського самодержавства та поміщиків,—зіграла чималеньку роль також і в другій революції, а потім у роки горожанської війни. Влітку 1918-го року, коли Україна й Крим були захоплені контр-революційним військом Кайзера та гетьмана Скоропадського, коли Закавказзя та Чорноморське узбережжя від Сочі до Батума, було під владою грузинських меншовиків, моряки чорноморці залишилися без бази та притулка для флоти. Узбережжя Кубані, в тому числі узбережжя Туапсе Новоросійськ було в руках глитайсько-кубанської ради. Німецький Кайзер настоював на передачі йому Чорноморської флоти. Перед моряками чорноморцями тоді повстало питання загинути за революцію або віддатись до рук Кайзера. Більшість вибрала перше у червні 1918-го року самі моряки чорноморці затопили значну частину бойових кораблів на Новоросійському рейді. **„Краще загинути, ніж здатись“.**

Потопивши кораблі, моряки потім озброєними загонами пробились на Волгу, де утворили червоні військові флотилії, разом з Чер-

В. Зоф.

гвардійців м. Миколаїв (величезні наші суднобудівні заводи) було припинено. У 1920—21 роках до чорноморських військових кораблів, що залишились на материках, панувала не тільки віть голод, Миколаївські моряки та моряки Севастополя дружно робили роботу утворення бойової флоти. Ремонтували, озброювали старі кораблі, почалась побудова нових суден і в першу чергу водних човнів.

Необхідно забезпечити моральну допомогу, яку виносимо партійні та радянські організації в справі відновлення флоти та озброєнню суднобудівних заводів, українське населення добровільно з'їзди постановили допомогти на збудову нового корабля; і доручено значну суму грошей.

Тому і один зі збудованих ескадрених міноносців названо «Новоросійськ».

В цей час Червона Армія має цілу групу бойових кораблів на Миколаївських суднобудівних заводах, в тому числі— ескадренні міноносці, тральери, мінозакладники.

Силами моряків, Миколаївських Севастопольських робітників усі більш чи менш цінні судна

чорноморське узбережжя від Сочі до Батума, було під владою грузинських меншовиків, моряки чорноморці залишилися без бази та притулка для флоти. Узбережжя Кубані, в тому числі узбережжя Туапсе Новоросійськ було в руках глитайсько-кубанської ради. Німецький Кайзер настоював на передачі йому Чорноморської флоти. Перед моряками чорноморцями тоді повстало питання загинути за революцію або віддатись до рук Кайзера. Більшість вибрала перше у червні 1918-го року самі моряки чорноморці затопили значну частину бойових кораблів на Новоросійському рейді. **„Краще загинути, ніж здатись“.**

Потопивши кораблі, моряки потім озброєними загонами пробились на Волгу, де утворивши червоні військові флотилії, разом з Червоною армією відновили напружену боротьбу проти Колчака і Денікіна. Тоді у 1918-му році від Чорноморської флоти до рук білогвардійців попала частина бойових кораблів, але зате білогвардійщина та Антанта встигли захопити всю нашу торговельну флоту та величезні багатства, що були в чорноморських портах.

З наступом на південь Червоної армії у 1919—20 роках виникла необхідність—організувати на Азовському морі та в Одесько-Миколаївському районі, червоні військові флотилії. Не було ні військових кораблів, а ні озброєння, а більшість старих революційних моряків, перебувала на численних сухопутних фронтах, на бронепотягах та на річних військових флотілях. Але обстановка вимагала швидкої і рішучої дії. Морське командування зібрало групу моряків фахівців. З Балтійського моря посунули артилерію, міни та всяку іншу морську зброю, що нею спільно озброювались старі товаро-пасажирські пароплави, баржі та інше.

Через декільки місяців на Азовському морі була організована червона військова флотилія, що не один раз у 1920 році успішно витримувала бої з найсильнішою білогвардійською флотою. Базувалася наша військова флотилія на порти. — Маріуполь, Бердянськ, Таганрог, Ростов.

В цей саме час в Одесько-Очаківському районі моряки сформували берегові фортеці для боротьби з французькою військовою флотою, що не раз бомбардувала радянське узбережжя.

Дуже швидко французькі адмірали переконалися, що їх піратські дії не проходять безкарно; огнем нашої морської батареї було потоплено французький канонерський човен «Ляскарі», а мінними загородами, поставленими нашими моряками, при підході до Одеси висаджено у повітря італійський міноносець «Рахія». Французькі моряки відмовились виконувати роль катів революції, і під керівництвом тов. Марті

Лін. кораб. типу „Париз. комуна“. Чл. РВР Черн. фл. т. Кіреєв, т. Марті, Чл. РВР СРСР нач. і комісар морських сил Р-С Ч. Ф. т. Зоф, нач. будів. управ. штабу Р-С Ч. Ф. т. Озолін.

на весні 1919-го року повстали проти свого командування.

* * *

Завдання оборони морського узбережжя Радянської України вимагали утворення боездатної Червоної флоти. Зараз-же після визволення від біло-

воної флоти та вимо суднобудівного заводу, українське населення добровільно з'їзді постановило на збудову нового корабля; і дівано значну суму гро-

бом. Тому і один з нових ескадрених міноносців одержав свою назву «Неза-

В цей час Червона чорноморська має цілу групу бойових оди-них на Миколаївських судно-заводах, в тому числі — під ескадренні міноносці, траль-

Силами моряків, Миколаїв-Севастопольських робітників усі більш чи менш цінні кораблі залишилися від старої флоти; морське озброєння. Розгорнуто та нового суднобудування. році Червона чорноморська жує знову декілька нових раблів.

Шефство комсомола, партійних організацій дало ній флоті—міцно звязатись масами трудящих і цим морської оборони стала спра-моряків, але справою широкого селення. На даний час, коли військово-морська школа чи кріплені в розумінні шефств мольської чи професійної Губвикконкома. Треба побачити нізації, які шефствують флотськими частинами закр-денний звязок з моряками практичне й політичне зин Радянській країні успішно зувати державні питання, ною та колективною участю трудівників, тим паче тако-хідна такої великій й важко з будівництво РС Червоної

* * *

Одним з найголовніших будівництві Червоної флоти кадрів, спеціалістів військової Морська озброєна сила двох оснвних елементів

технічної частини та особистого щоб мати сучасну військовою особистого складу вимагається відповідна морська й бойова практика вого значіння озброєна сила має політичне значіння. Як виявилось

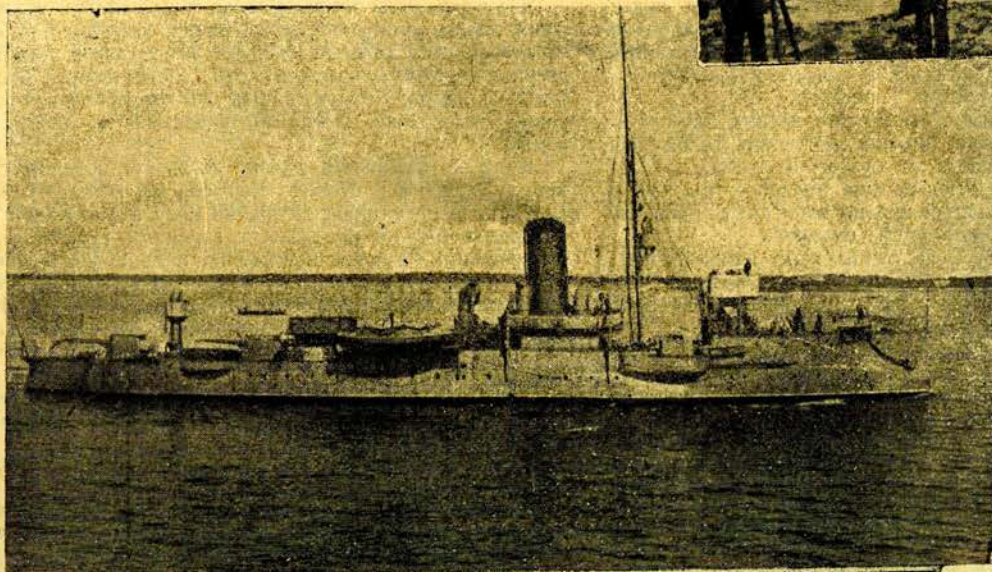
СЬКА ЛОТА

вжди разом з
пролетарія-
х лавах рево-
Безумовно,
боях за про-
до, червоно-
зіграти рі-

будівництва
1921 — 22-го
но належну
підготовку
флотців. Що
яку допомогу
який взяв в-
шефство над
ніні із року в
С. Червоної
місячі кращої
яка одер-
во-морських
альну підго-
востях вій-
а, а на кора-
нофлотська
ому морську
не загарту-

що наші молоді
ють надзвичайну
я, і як показали
ів, наші червоно-
та кваліфікацією
рської флоти, а
ю не уступлять
шої закордонної

досягнення підго-

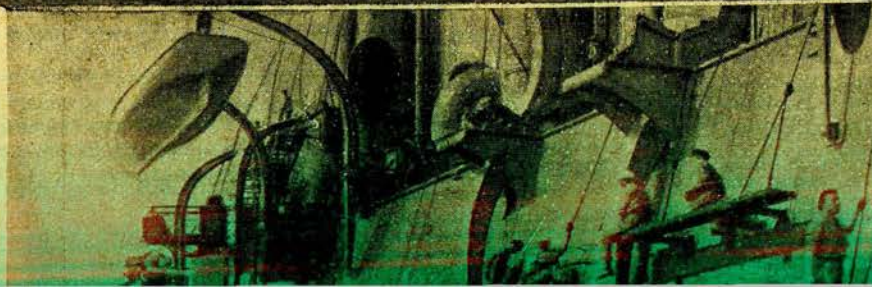

Червона чорноморська флота розраховує на підтримку з боку партійних та пролетарських організацій України.

* * *

Будівництво РС Червоної флоти тісно зв'язано з економічним та культурним розвитком всього Радянського Союзу. Без міцної матеріальної бази без сильної промисловости, без письменного та культурного населення — неможливо збудувати дужу й боєздатну Червону флоту. Життєві інтереси нашої соціалістичної відчизни — розвиток господарства та оборони морських підступів і радянських берегів вимагають якомога скорше утворити досить боєздатну Червону флоту на Чорному морі.

Ми не можемо допустити, повторення піратських виступів збоку імперіалістичних держав, що користуючись слабкістю на морі Радянської Республіки в 1918-му—20 році не один раз своїми флотами розбивали наші радянські міста Чорноморського узбережжя — Одесу, Миколаїв, Севастополь, Новоросійськ, Батум і т. инш. Імперіалістичні хижакі тягнуться до величезних багатств що

ово-морських
начальну підго-
вності вій-
ви, а на кора-
вонофлотська
вою морську
дне загарту-

ти, що наші молоді
вляють надзвичайну
ння, і як показали
років, наші червоно-
ням та кваліфікацією
царської флоти, а
товкою не уступають
ліпшої закордонної

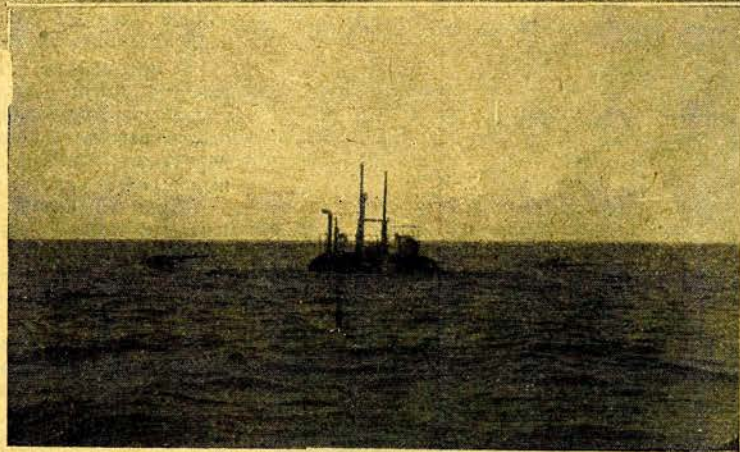
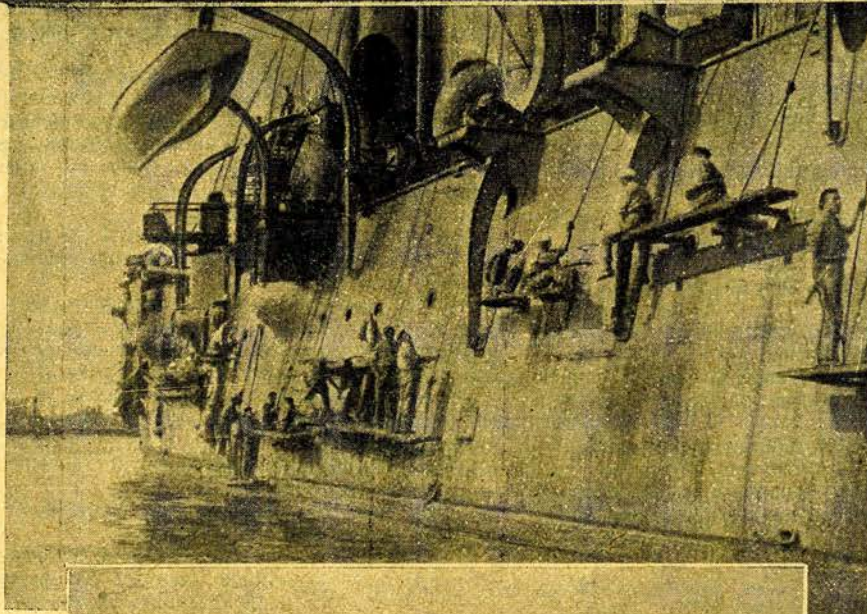
сь досягнення підго-
дрів червонофлотців.
було у Чорноморській
з відходом із Криму
білогвардійці зруй-
ню матеріально-тех-
ноти, а також нав-

риступимо до діла.
дновляти військово-
севастополі, добирати
кторів, викладачів та

та підтримці з боку
анських організацій
йськово-морські шко-
очали направляти роботу.

о року Червона чорномор-
ла перші кадри спеціалістів
том-ж таки році відбувся
них командувачів флоти.
справа придбала певну пла-
флота що-року регулярно
сь молодими спеціалістами
вачами усіх галузів служб
рої. Слід зазначити, що у
них спеціальностей. Через
ю, що потребує морської
ого червонофлотця служба
встановлена терміном на

ка флота має молодий міц-
флотців, які одержавши за-
ну морську практику, ста-
орськими бойцями. До цього
ий склад Червоної Чорно-
діляється: за соціальним
ників—55,3%, селян—41,7%
військовою: 14%, комуністів—
47,4% позарядних: за на-
ціями: українців 25,8%, росіян
6,4%.

Зверху—Військо висаджується на беріг. Канонерна лодка „ЗС“, Фарбують борт. Підводна лодка.

Таким чином, ми маємо кращий класовий, партійний та національний склад в Червоній Чорноморській флоті. Із цього молодняка можна та й треба зробити непохитних морських бойців, тут

дату Червону флоту. Життєві
інтереси нашої соціалістичної від-
чизни—розвиток господарства та
оборони морських підступів і ра-
дянських берегів вимагають яко-
мога скорше утворити досить

боекдатну Червону флоту на Чорному морі.

Ми не можемо допустити, повторення піратських виступів збоку імперіалістичних держав, що користуючись слабкістю на морі Радянської Республіки в 1918-му—20 році не один раз своїми флотами розбивали наші радянські міста Чорноморського узбережжя—Одесу, Миколаїв, Севастополь, Новоросійськ, Батум і т. інш. Імперіалістичні хижакі тягнуться до величезних багатств що має Радянський Союз.

В-осени минулого року, під час контр-революційного повстання меншовиків у Грузії, у румунських портах стояла англійська ескадра, що була наготові в зручний момент втрутитись. Як потім виявилось, виступ меншовиків у Грузії був влаштований на гроші чужоземних нафтових капіталістів, що прагнули захопити в свої руки Бакинські нафтові джерела. Однак,—швидкий поєв біля Кавказького узбережжя кораблів Червоної чорноморської флоти та ліквідацій контр-революційного виступу меншовиків, силами трудящого населення Грузії—стали на заваді англійській ескадрі здійснити свої наміри.

В галузі морського озброєння Румунія й Болгарія за допомогою Антанти здійснюють суднобудівельний програм, за яким в найближчий час шикуються бойові кораблі—від підводних човнів до бронепотягів включно. Там таки значно зміцнюється й морська авіація. У румунському порті Констанца англійська флота має намір заснувати свою постійну базу. Ясно, що Чорне море притягує до себе увагу імперіалістичних хижаків, які готуються за допомогою Румунії та Болгарії до нападу на Радянський Союз. Нема потреби багато говорити про те, що нам треба імперіалістичним підходам на Чорному морі протиставити організовану озброєну силу в особі боездатної Червоної чорноморської флоти. Робітники і селяни Радянської України зробиля все для того, щоб уникнути повторення наскоків на наші узбережжя з боку імперіалістичних хижаків.

Економічне та культурне відродження нашої країни дасть змогу більше звернути увагу та й коштів на будівництво Червоної флоти, найвірнішого оборонця морських підступів та радянських берегів.

Михайло Савелов.

СІЛЬСКА ІСТОРІЯ

(Оповідання)

Зіма цілком збабіла. Земля розболотилася; сонячні язички, дражнючись, лизали чорні таловини яру й сиза, мов голуб, пара сріблястим вінком випарів повила пригорки.

Коли під тиском чорної води повіді тріснула на річці олив'яна крига, Козуля мов знавіснів. Насадив на бриту голову пузатий червоноармійський шолом і, як та банька, прилип до лави, вивернувши дороги товсте черево. Далі, ночі цілі не спав, бігав босий по хаті, аж луна йшла, і ламав голову над рисунками у зошитові з портретом Троцького.

Мати—Горпина,—суха, чорна, як кручене тютюнове листя, ойкала на печі, а перечити синові не наміла. Образи Микола Святителя та Кас'яна, чуючи, що діється в синовому серці, занесла до кухні—от гріха.

А Козулі з нудьги та думок аж лице мов воском налилося; під очима, сині, як ніч, синці. Зошит швидко був повний щільно написаними незграбними рядками й теємничими рисунками про щастя мужиче...

Дужий—у батька вдався—був Козуля. Сила у синю жилу налилася йому, коли він, через два тижні, враз підвівся з-за столу. Ранніми ранками заходив він кело клуні майструвати, щось по своїх рисунках, притесував та обточував якісь косточки для дивовижного пристрою.

Ховав думку свою від допитливих очей Силантієвих мужиків... І одного дня, на світанку, коли вперше, мов п'яна, закрутилася голова од западного повітря,—блєснула невідома радість: Козуля заходився становити по-за токами чудернацьку модель саморобної машини.

Різні на селі люди були—всьяке по-своєму в селі говорило. Про Козуліну штуку на селі відразу думка повстала—Філантій, дяк, навіть попові, потайки шепнув, що машину пекельну затіяв червоноармієць—Силантія турнути.

А Силантію Раду, як перевибори настали й Дрюк, учитель, з міста приїхав, скинули. Раніш перед Силантієм мужики шапку знімали—хто за жито, хто за овес, а тепер—диво та й годі: за теличку, що вчителєві на гостинець,—сина старшого Остапа—у місто за калавуром погнали.

Зазнавши таких строгостей, статечні мужики стали цуратися Козулі демобілізованого, Сохрона й Дрюка—учителя.

На селі великий день випав. Бій мав бути з голотою—завзятий. Коли, після сходу, Силантій на сиве більмо на лівому оці показував, лебедянські мужики з комуни, як ті гуси разом усі закричали:

— Не треба нам Силантієвого порядку! Ми організацією своєю!... Дрюку, заступай!

— Та постривайте, людоньки добрі... Не можна усім разом.

— Самогоном затєспити Силантія, так і так матір його.

— Навіщо село спююзали?

Селом опанувала міська сила. Силантія скинули, понастановили Козулю, Сохрона і Дрюка—вчителя. Силантієва сила не взяла; їх із села прогнали та ще й прилюдно зневагою засудили...

Над вечір, коли хмільне сонце тільки-тільки встигло роздягти запущену землю, скинути з неї почорнілі крижанки, із сходу потягло колос і дзеркальним холодом. Козуля вгорнувся в лахміття кожуху, грюкнув дверима—в хату увірвався стовп сивого диму й мигнула вогненным язиком пляшана лямпя; Козуля дійшов до кооператива, проминув криничку й важно забряжчав залізними підковами по льоду, що блистняком лежала на землі.

Коли він зазиркнув у вікно до школи, побачив схилину Дрюкову голівку, вкриту жовтим і цупким, мов солома, волоссям. Окуляри з одним склом засунулися на самісінській кінчик носу й тіліпалися на мутузку.

Козуля щільно притулювався гарячими губами до скла, стежачи за повільними рухами незграбних пальців учителєвих.

— Товаришу Дрюку,—це я. Одчиніть, коли маєте охоту...

Дрюк не зрозумів, але підвів голову, кліпаючи білястими віями.

— Пишете кореспонде цію? Пишіть—я заважати не буду. Єсть одне діло... Це я—Трифон Пудович,—повторив кріз шибку Козуля, тарабанячи нігтем по рямі.

Двері відчинилися і з них висунулася Дрюкова голова.

— Це ви, товаришу Козуле? А я не розібрав був—у мене подвійні очі, то не чути. Заходьте.

Коли вони увійшли в хату, Дрюк сів на лаву, широко розставив костляві коліна, і встромив очі в Козулю.

— Ось бачите,—почав той, мінячись проти жовтого лампового воском опухлих лиць,—ви наш кореспондент і чоловік бувалий... Ходіть одне діло порадитися.

Козуля витяг з-за пазухи зошит і показав його перед Дрюком, поглянувши на Троцького догори. Учителєв нахилився, немов надвое переламався, й сказав:

— А що? Кореспонденція?

— Ні, не кореспонденція, а пристрій.

— Пристрій?—перепитав Дрюк, роззявивши з подиву рота.—Який пристрій?

— Селянський. Агрономи кажуть,—коли б вберегти господарство від посухи, забагатіла б країна наша. Я й задумався—як-би то його зробити? Діла прикласти? Трудненько було. Та, нічого—справився. Оцей пристрій і може робити дощ—згущати воду в повітрі й розряжати її, коли схочеш... Розумієте?

Козулі здалося, що зелені Дрюкові очі от-от вискочать з-під розкритих повік, а тіло скулилося в судорожний клубок і затрусилось, заледнівши скляним сміхом.

ліну, ступку на сон відразу дужка повстала. Силантія, дяк, навіть попови, потайки шепнули, що машину пекельну затіяв червоноармієць—Силантія турнути.

А Силантію Раду, як перевибори настали й Дрюк, учитель, з міста приїхав, скинули. Раніш перед Силантієм мужики шапку знімали—хто за жито, хто за овес, а тепер—диво та й годі: за теличку, що вчителеві на гостинець,—сина старшого Остапа—у місто за калагуром погнали.

Зазнавши таких строгостей, статечні мужики стали цуратися Козулі демобілізованого, Сохрона й Дрюка—учителя.

На селі великий день випав. Бій мав бути з голотою—завятий. Коли, після сходу, Силантія на сиве більмо на лівому оці показував, лебедянські мужики з комуни, як ті гуси разом усі закричали:

— Не треба нам Силантієвого порядку! Ми організацією своєю!... Дрюку, заступай!

— Та пострівайте, людоньки добрі... Не можна усім разом.

— Самогоном затопити Силантія, так і так матір його.

— Навіщо село спюзали?

Учитель Дрюк, синій від збурення, крутив головою, як тим горшком на полиці, й намагався перекричати сход.

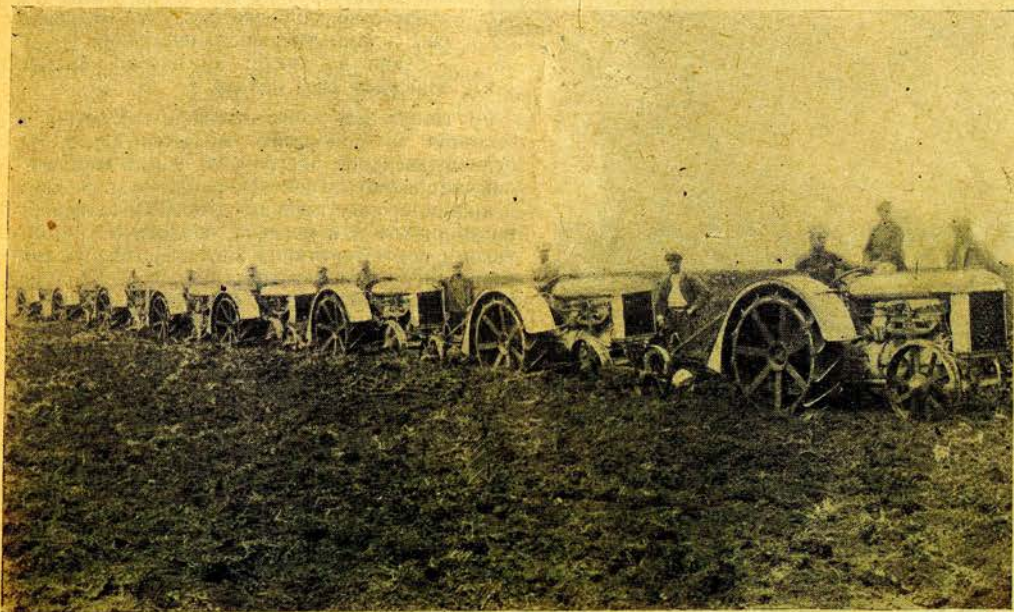
— Уважаючи на подану конкретну пропозицію, товариші селяни, бологирую Козулю, Сохрона—комсомольця—й мене, Дрюка...

Козуля, що крутив «козячу ніжку» з газетного паперу, став за спиною в Дрюка, підняв до сходу своє, мов з воску з медом зліплене, обличчя й засміявся хрипким сміхом.

— Від цих псів яка користь, окрім самогону? А чому пропиваються?—Темнота—механізації, громади не хочуть...

Бородані переглянулися; Силантія понурно щось промимрив собі в бороду.

— Ось вона, штука яка. Бачте, люди добрі, сам натяка про механізацію... Держись, братці...

Робота тракторів в радгоспі „Іллічовка“ Одеської губ.

Коли вони увійшли в хату, дрюк сів на лаву, широко розставив костляві коліна, і встромив очі в Козулю.

— Ось бачите,—почав той, мінячись проти жовтого лампового своском опухлих лиць,—ви наш кореспондент і чоловік бувалий... Хочу одно діло порадитися.

Козуля витяг з-за пазухи зошит і показав його перед Дрюком, портфелем Троцького догори. Учитель нахилився, немов надвое переламався, й сивим

— А що? Кореспонденція?

— Ні, не кореспонденція, а пристрій.

— Пристрій?—перепитав Дрюк, розявивши з подиву рота.—Який?

— Селянський. Агрономи кажуть,—коли-б вберегти господарство від сухи, забагатіла-б країна наша. Я й задумався—як-би то його радити діла прикласти? Трудненько було. Та, нічого—справився. Оцей от пристрій і може робити дощ—згущати воду в повітрі й розряжати її, коли схочеш... Розумієте?

Козулі здалося, що зелені Дрюкові очі от-от вискочать з-під розтягнутого повік, а тіло скулилося в судорожний клубок і затрусилося, задеренчав скляним сміхом.

— Та невже? То-ж не завошивіли ми ще в наших злиднях і жевстві? То-ж виходе,—з усіх куточків смердячих і справді почали джерела відродження?... Добре, товаришу Козуле, радісно,—тим-то брате, й в'юся од сміху, мов та гадюка...

Дрюк накинувся на зошит, вбираючи в себе незграбні слова, що валили сільське щастя... Вчитель подивився на вигадника й посміявся сивими очима...

— Талан, Козуле, талант з вас б'є. Про це кричати треба, щоб усі в та допомогати стали...

Дрюк нахилився до опухлого обличчя Козулиного, потому скопився, замахав руками, як вітряк крилами.

— Я щасливий, бо нове село світ пальцем перелюбував,—чуш, Козуле? Ти розумієш, що значить—світ повернути?—він булькав ротом, мов смоком, і захлюпав.

— Загомонять, скрегочучи зубами, про мужиків вигад в Англії, Америці,—там, де десятки років глумили учені цим собі голови сушать. А тут на тебе злість всьому світові—мужик всі поняття про механізацію перекинув. Ха-ха-ха... І знову задеренчав своїм обличчям, як скалками скла.

Тюха Силантія, що їхав вночі з станції додому, зійшов з школи із шмарою Симкою, бачив, як Козуля з сивим над паперами сиділи й писали.

Хміль, мов голоблею з голови вибило,—Тюха нахилився усім тілом і злісно накинувся на Симку:

— Дивись-но,—гадина вчитель знову донося до тебе пише із червоноармієм—бодай їм очі повилазили!

Тюха зіпнів зуби, аж заскреготав ними, гострою кінцевою Дрюків ніс, скреготом.

— Скрутять вони собі в'язи, Симко...

Симка крутнула головою й притулилася до Тюхиного боку твердим, мов буханець хліба, персами.

— Уб'єш?

— А що-ж? Довго хіба?

Коли далина стала прозорою й сизою, а далина вітря заспівало терпкими ранковими пахошми, Тюха втомлено потягся до бляшаної лампи й дивився червоний язик її.

— А тепер що робити? Куди вдаватися, куди йти?—спитав Козуля не моргаючи попухлими очима.

— Іхати треба—в суспільства помочи шукати треба. Зрозумів? Ідемо разом. Першу до міста, потім—до губернії, а, коли треба, то й до Петровського дійдемо. Дрюк зігнув свої гострі коліна аж під груди, склався мов той аршин, і почав писати на папер рядки. Коли папер був пописаний увесь кружалочками й палочками, Дрюк почав прочитав написане тихо, а потому, куйовдячи довгими пальцями волосся, заговорив голосно урочисто:

В. Ц. В. К. СРСР.

Змучившись в братерській солідарності за селянським лихом, що чинить жорстока посуха,—незаможник села Корочівки Козуля, в запалі своєї пролетарської відданості, вигадав радіо-пристрій для самовільного згущення, без відому природи, водяної пари і екстреного викликання, в разі потреби, дощу.

Тому що цей вигаданий пристрій обіцяє вивести наш Соціалістичний Союз з наслідків злиднів і звести його на Альпи світового панування, породивши заздрість і ненависть капіталістів усіх країв врожайми збіжжя, Сільрада села Корочівки прохає витратити кошти на будівництво зазначених пристроїв.

— Ну що?—радісно поводячи очима спитав Дрюк.

Козуля, мовчазний і незграбний, тяжко сопучи заложеним носом, порався в борю з такою, як і сам, незграбною моделлю.

— Увечері ідемо до міста—сказав він Дрюкові.

— Ідімо. Поки-що, будьте здорові, я спати хочу.

Козуля загорнув на собі кожуха й вийшов на простір ночі. І вогкість, якої був вкрай різкий лютевий ранок, і намоклі вуса, й вогка липка нудьга на душі в Козулю, липко, як болото, що хлюпало в його під ногами, обліпила його сонний мозок немилосердною, білястою гущею; він ішов по розталих калюжах, хлюпаючи мокрими онучами в заболочених чоботах.

Силантій звечора був у попа, розмовляв із ним. Син попів—Гліб, підрядчик, через сільраду виводив порядки, без діла сидів; Силантій мав був дати підряд достроїти в селі крамницю, а тут—на той—перевибори, нові правила пішли, бо гадина в селі з Козулею верховодити стали.

Думав Гліб через цей підряд своє хазайство опорядити, худобу в Кечетику, червоні армійки, купити. А тут—маєш собі... До живих печінок допекло, все порушило перед попом, Глібом та Силантієм. На всіх-би воно кооперативної деревні стачило...

Пізно вночі приїхав з станції Тюха. Симка перед ним, як сука, задом крутила, вилася по-московськи й хрустачи, мов піском, зубами, побігла сизою вулицею.

— У-а-ух!—врізався в ніч соромицький покрик Силантіївасина. Зорі спустилися в долину; на білій смугі небосхилу закурився, мов козоча ніжка, димаря цукроварні; пошумом повітря задзвеніло, як сокира.

Козуля Тюха проїздив повз попове обійстя, Гліб хрипко гукнув йому:

— Тюхо, Тюхо,—це ти? А мені не дрихається, Тюхо...—позіхнув, ліниво одмахнувши широкою долонею від тривожних думок і сів на призьбі.

Козуля спустив ноги з воза й спинився.

— А вчитель з червоноармійцем, так і так їх матір, сидят при лямпі й пишуть... не жаліють;—хоч ти лусни...

— З світу їх зжити треба—доноси пишуть,—ліниво промовив пошепки Гліб, похлюснувши очима, схопився враз і верескливо, по-бабському, засипав на всю вулицю:

Ліс возити не дають, Силантія проти нашої волі скинули, Остапа за калавуром погнали. Не піде це їм, гадам, плазом...

Потім, перекирвленими судорогою щелепами, нахилився до Тюхи й сказав:

— Ідемо разом—і кіші в яду. Розібрав? Догалався?

Від плуга до керівництва державою. Активний революційний робітник, селянин т. М. Пучко з с. Соловатого на Київщині. Член КНС з початку революції. Нині член Президії ВУЦВК'у.

— Зараз надійде... Дрючок,—сонно проповзла в Козулі думка; він загорнув пристрій полою кожуха й виніс до возу на вулицю.

Дрюк Філантій зліз на дзвіницю й вихилився з вікна.

— Чи була буря? Голова наш улях з учителем буряки до міста

у-а-ух!—врізався в ніч сорокицький покрит Ситантіївасина. Зорі спустилися
орію; на білій смузі небосхилу закурився, мов козочка ніжка, димаря цукроварні;
оками повітря задзвеніло, як сокіра.

Коли Тюха проїздив повз попове обійстя, Гліб хрипко гукнув йому:

Тюхо, Тюхо,—це ти? А мені не дрихасться, Тюхо...—позіхнув, ліниво одмах-
широкою долонею від тривожних думок і сів на призбї.

Тюха спустив ноги з воза й спинився.

А вчитель з червоноармійцем, так і так їх матір, сидят при лямпі й пишуть...
не жаліють;—хоч ти лусни...

З світу їх зжити треба—доноси пишуть,—ліниво промовив пошепки Гліб, по-
блиснув очима, схопився враз і верескливо, по-баському, засипав на всю ву-

Ліс возити не дають, Силантія проти нашої волі скинули, Остапа
міста за калавуром погналі. Не піде це їм, гадам, плазом...

З перекривленими судорогою щелепами, нахилився до Тюхи й сказав:

— Турнемо разом—і кінці у воду... Розібрав? Догадався?

Тюха покопався в сїні:

— Тут розуміти нічого. Давно так.

Вони, не дивлячись одно одному в обличчя, мовчки вхопили одно одного
руки; Тюха скочив на воза й сердито стьобнув по-під черево коняку.

Настав день; сонце пронизувало сніжним промінням землю; Тюха вийшов
вулицю, витяг для свята сороківку й вихиляв, смокчучи жовтим ротом

пийки. Горілка бовталася в плящі, булькала баньками, а сонячне про-
так саме хмільно грало на склі пляшки, як Тюшині посоловілі очі.

Козуля голосно плямкав, запихаючи у рот хліб із салом. Тюха побачив
червоноармійця, що стояв біля воріт, і сплюнув в його бік.

— Стривай, собача душе, визнаеш ти мою руку... З діброви повів вітер
ніс слова в другий бік...

Горпина загреміла відрами—без молодіці самій тепер воду носити до-
лялося; Козуля пішов до Ради—треба було до вечора діла поробити і

рона попередити.

— Чого-ж ти хату кинув?

Козуля зневажливо махнув рукою й зашкарубими пальцями витяг карт-
ий кисет.

— Увечері з Дрюком машину до міста веземо. До Ради треба зараз.

В старорі немов щокі лопнули, блискучі очі затягло, обличчя якомсь
ялося.

— До міста? Свят, свят!—та чого це?

Повернуся Козуля, як ведмідь той клишоногий, і боком виліз у сїні.

Стара з переляку немов на піваршина в землю провалилася й коромисла
стила. Любила Горпина словом з бабами перемовитися—одірвала босі

від землі й кинулася черевом і пласкими грудьми, до журавля коло
дивної кринички.

Силантієва крива наймичка брала воду; підбігла баба Горпина.

— Пусти, серденьку, мій бо до міста над-вечір збирається з учителем.

— З учителем?—протягла клишонога й підняла чорну й волохату, як
урки, ногу.

— Ой Горпину підірвалася я—гризь замучила... Силантії з двору згризею

козліха витягла цебер.

— Не підбився вгору Силантії. Волі йому немає. Шабаш, серце.

Наймичка повела білим оком на Кривулиху й пішла від колодязя, мовчки,
янівши з тяжкої думки про хазяїна.

Козуля застріг булану кобилу. Кобила махала гривною й не давала про-
посторонків. Козуля узяв її за вуздечку й повів на вулицю. Накрив сіно

настим килимком і посадив небогу—сирітку Марусю; поправив на кобилі
руку й пішов у хату.

Від плуга до керівництва державою. Активний революційний
робітник, селянин т. М. Пучко з с. Соловатого на Київщині.
Член КНС з початку революції Нині член Президії ВУЦВК'у.

— Зараз надійде... Дрючок,—сонно проповзла в Козулі думка; він за-
горнув пристрій полою кожуха й виніс до возу на вулицю.

Джак Філантії зліз на дзвіницю й вихилився з вікна.

— Чи чула новину? Голова наш удвох з учителем буряки до міста
повіз на спекуляцію...—заспівав з високости піднебесної аргангльським
голосом дяк.

Тюха перекутився, як в'юн, й штовхнув у бік посоловілого від жіно-
чого хмелю Гліба.

— Чи чуєш? Правду кривоокий гавкає...

Зразу по землі, по-над вербами, а далі по-над річкою сонно поплив дзвін
із дзвіниці.

Козуля щільніш запахнув кожух і заховав носа у вовну. Дрюк зігнувся
в дугу, зарив свої кістляві ноги в колюче сіно й, синій од вітру, що дув

у лице, вхопився за одноокий окуляри, що мало не впали з носа.

Короткі Козулині ноги впиралися в Дрюків живіт. З кужушиння вчувся
тоненький голос вигадника.

— Слухайте-но, ви не засніть, бува, Трифоне Пудовичу, а то пристрій
ногами роздавите...

Через кілька хвилин Дрюків ніс уткнувся в пухке Козулине плече й
голова схилилася на кожух. Хоч їх на возі й підкидало, вони посунули і,

міцно обнявшись у твердому сні, не чули, як за ними виростав із землі три-
вожний гучний топїт кінських копит...

Дрюк прокинувся, витяг шию й дужче загорнув поли шинелі.

Повернувши голову вчитель крізь темряву роздивився, що за возому
верхами їхали Гліб—попів син і Тюха—Силантіїв.

Степ, що відпочив був від денного шуму, зненацька здригнувся, прорі-
заний вістрям пострілу... Дрюкова голова якомсь дивно зсунулася набік, оку-
ляри впали з носа, а довгі ноги, безсило роз'їхавшись в різні боки, жахливо

стреміли з воза, як дві дрючини...

Козуля солодко потягся, підніс був руки до злиплих очей і теж ураз
застиг в несподіваній посмішці з чорною мушкою коло скроні.

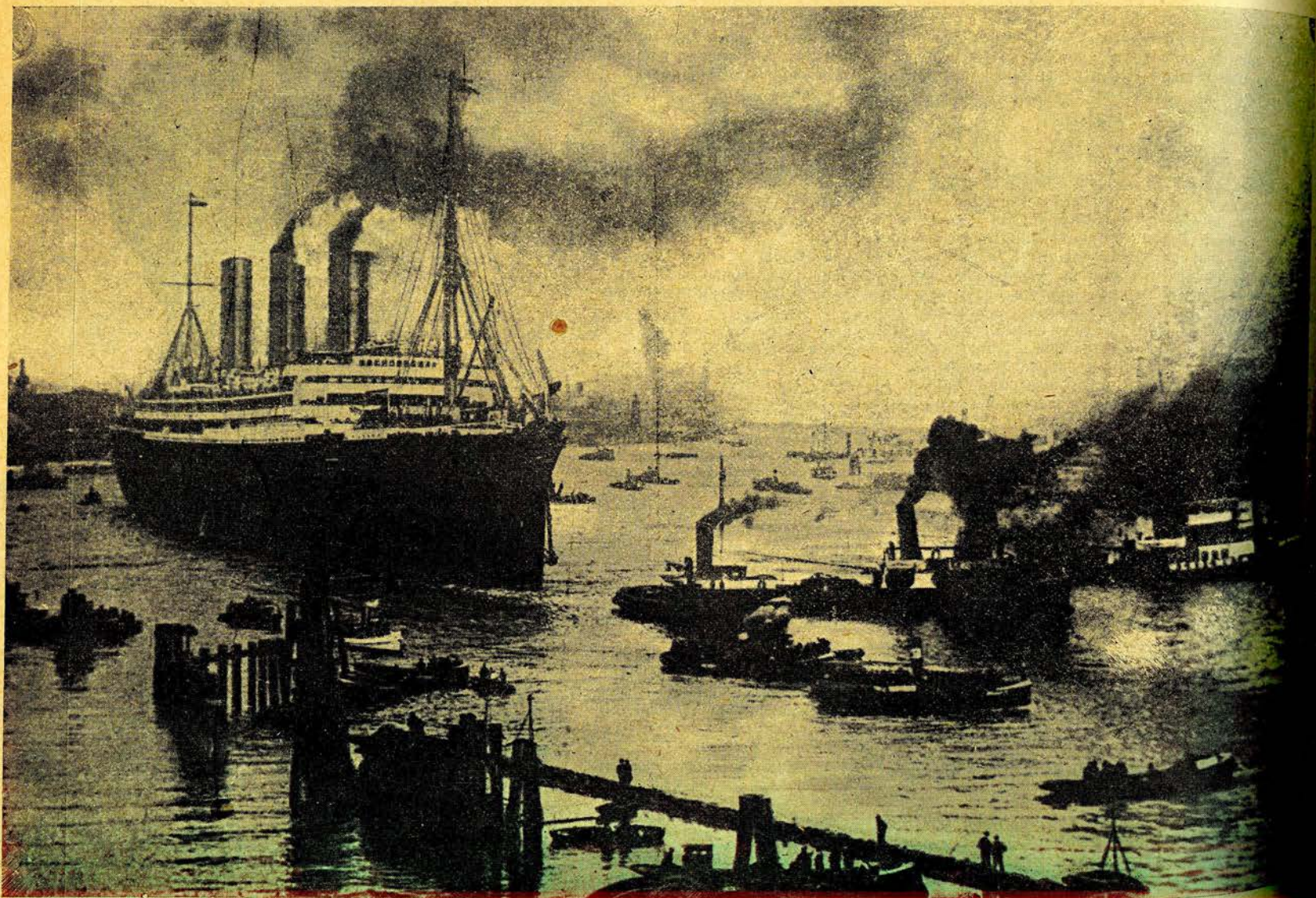
Червона стрілка похлювкою ящіркою майнула по його губах униз, за-
крутилася вузлом в жорсткій щетині неголеної щокі й гарячою течією
залила кожух.

Булана кобила стала й тривожно втягла в себе повітря, насичине духом
крової.

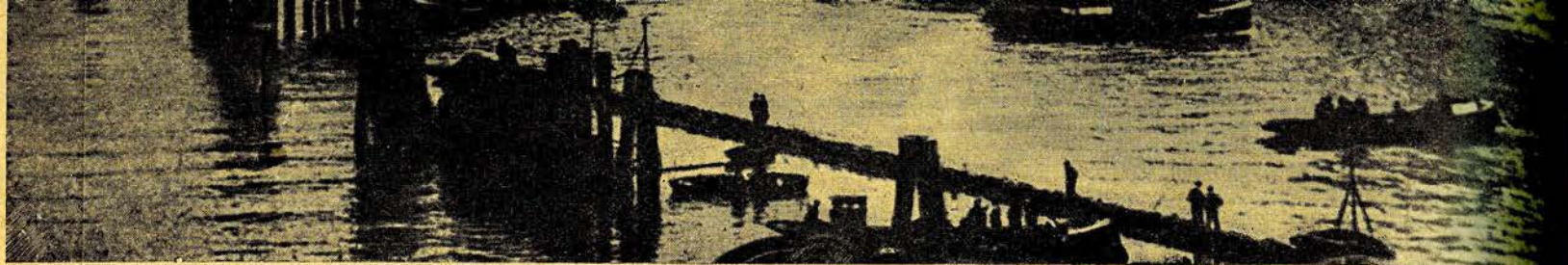
Знову степ поринув в тремтячий кришталевій тиші...

Топїт копит поволі віддалявся від Довгої Балки; впоперек дороги—коло
спуску в балку—понувно стояла булана кобила, настороживши вуха, че-
каючи сонного оклику мовчазного Козулі...

Але обидва вони—й довготелесий Дрюк і сільський вигадник Козуля—
нерухомо лежали один коло одного, дивлячись один одному в обличчя усміх-
неними скляними очима, повними живої думки про втрачене сільське щастя.

...Подекуди пропливає океанське страшило...

...Подекуди пропливає океанське страшило...

Ю. Платонов.

ГАМБУРГ ПОРТ СВІТОВИЙ

(подорожні вражіння).

— «Ось і вони—ворота світу», ма нуло в голові, коли після довгих пруських ланів, експрес вкотився нарешті під величне склепіння станції «Гамбург».

— «Поріг Європи»—«Поріг Океану»,— коли глянули на мене зі стін, зі скла і заліза, квадратні очі плакатів:— «Канада!»—«Африка!»—«Приємний вуаяж в льодові моря»...

Чорні пасма пароходного диму стелються повз теплі лапи пальм і холодне скло крижаних гір...

— «Гуго Стінес Зюд-Америка ляйн!»

— Поріг капіталістичної Європи.

Після Берліну Гамбург здається тихим. Вулицю переходиш повагом Автомобілів небагато. Проте глянте на білу бляху заду «Бенца», що проскочив зараз: 10, 217. (В цілім нашім Союзі десь по-над 20,000 автомобілів).

Гамбург—інтернаціональне місто. Але заїхавши до нього вам одразу здається, що це якесь непорозуміння. На вулиці, в трамваї, на „унтергрунді“ (підземна залізниця) вас оточує всюди німець-самий, здається німець. Правда, не той звичайний німець, що ви бачили, їхавши кілька сот кілометрів через Прусю, а гамбуржанин, громадянин старої „вільної Ганзи“.

— Скажіть, будь ласка!—звертаєтесь ви до гамбуржанина на вулиці;— Де тут найближче „гальтештеле“ (остановка) трамваю на Валентінскамп?.

— Гальтештеле?—перепитує він.—Ідіть до першої „кверштрассе“.. Хоч я близько сам прохожу, ходім разом».

— «Ходім разом. я покажу!»—це звичайнісінька гамбурзька відповідь, і хоч вірте мені, хоч ні, для мене вставав кондуктор з трамваю, щоб довести до першого рійка і показати пальцем потрібну вулицю. А ввечері мені вдалося збирати навколо себе цілі наради на тему, яким числом трамваю краще їхати, а може—унтергрундом, чи навіть іти пішки!

Привітні люди у Гамбурзі.

Якщо вам треба орієнтуватися в цілому місті, завертайте у першу-ліну крамницю, купіть собі, що вам треба,—панчохи там, чи сорочку, пару баннів, чи кружку пива,—і заводьте розмову. Найкраще, на тему «спілен, стейн, спрахе». Гамбуржани дуже пишаються своєю говіркою і жають її за найправильнішу з усіх інших. Через три хвилини розмова переходить на Україну. Якщо біля вас троє німців,—один то напевне був на Україні „ін актцен яре“ (у вісімнадцятому році), і одразу він розповідати присутнім, яка то багата країна. Далі йдуть жарти про те, що зараз без дозволу, на Україну ні німцям, ні англійцям, ані французам (це справляє добре вражіння), лазити не можна, бо робітниче-селянська влада, це—„тобі не гетьман і не центральна рада“.

Через п'ять хвилин ви розгортаєте план Гамбургу, всі присутні воюють по ньому олівцем, виписують на папірцях маршрути, і ви виходите з крамниці з цілим писаним бедекером, попрощавшись з кількома новими знайомими.

— Який до біса ваш Гамбург інтернаціональний: у Берліні зовсім менше японців і китайців ходить по вулицях?

— Майн гер,—відповідає гамбуржанин сідайте на унтергрунда, і вийдіть на Ландунгсбрюке і паняйте навколо гавані на «Зеленому пароплаві» (марка кампанії). А увечері йдіть до Сан-Паулі. Це вам—інтернаціональний Гамбург!

Ви вбігаєте з білого дня у залляте електричним світлом підземельний унтергрунд. Потяг ще стоїть.

— „Абфарт“,—кричить голодний вартовий (після всіх оповідань про злиденне життя, вони здаються мені завжди голодним).—„Абфарт“,—кричить вартовий підносить сигнальну дощечку. Потяг рушає. Всі двері замкнені.

— Хай тобі грець,—звертається ви до вартового.—Коли другий потяг приїде?

— Через дві-хвилини,—„ту мінуте“—пояснює він і показує два пальці.

Чорт-зна-що! У Гамбурзі всі вважають мене за англійця.

Один обід по англійському,—гукає на кухню хазаїн поганої портової таверни, коли я прохаю поїсти. Я білявий, як ви, але щось англійське, очевидно, в мені є.

Потяг підземної залізниці пурнає в тунель. Повз вікон, дуже близько, завірюхою, течуть мури склепу і лавку від скаженого руху, ніби вітром, несе під вами. Лящить, як у коробку, ізо рейок і раптом обривається. Тухне жовта електрика—потяг зупинився у більмо дня. Очі раптом поринають у далекий обрій. Панаорама розгортається перед вами—Гамбург-порт.

Маче від лісового пожежу, сповнено імолю. З сили пароплавів труб великих і малих, ростуть і стелються чорні стовпи диму. Над океанських велетнів, що піднесли до неба свої щогли з міді і грубі башти труб, жуками лаяють по воді буксирні каботажні і портові мотори. Обрій заступили високі, як церкви, руки мачт і велитенське риштування верфів. Там народився „Дойчланд“—могутній пароплав-місто, що в ньому самої команди живе біля двох тисяч. Там і зараз, у залізних нетрях верфів, вміщені руками робітників зароджуються залізні велетні, закладається тяжкі хребти океанських пароплавів, ростуть сталеві ребра і закриваються залізною шкірою борти.

Через дев'ять, приблизно, місяців (як у жінки), розбігшись по дощках, врізається новонароджений залізним носом у воду, і легко впливає на пружнастих, жовтих від вітру, хвилях Ельби.

По бруку вулиці і крізь кам'яні ворота портових будов, виходите по кладках на дерев'яний поміст пришибу. Тут вже велика ріка плеще біля самих ваших ніг. Тут вже коло вас починається ліс кранів, щоглів і труб, але більша частина пароплавів (океанські майже всі) стоять під тим берегом, на пару кілометрів праворуч і вліво. Середина ріки чиста; її перебігають весь час мости портові пароплави. Подеколи пропливає океанське страшило з океану до нього. Ось суне з гирла Ельби такий велетенський. Чи здалеку? На кермі білий незнайомий прапор. Жовте сонце на блакитному полі.

Який-це?—питаєте в моряка-сусіда.

Бразилія. Бразильський прапор. А ото на трубі, чорно-біле-червоне і синє, то марка відомого Стінкеса.

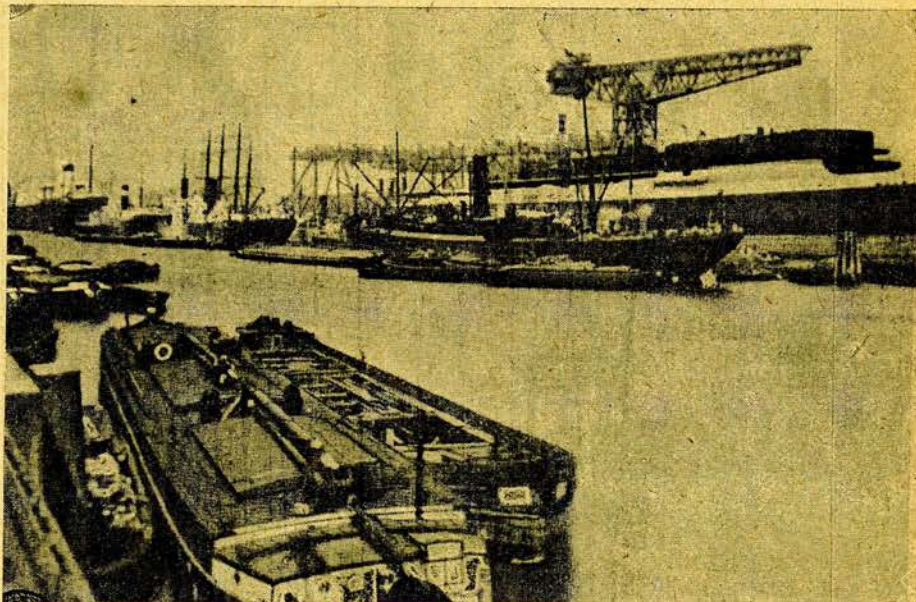
Бажаєте переїхати на той бік океанських пароплавів. Звертаєтесь до буржанина.

Ви бажаєте до порту? Ні, не можна. Для цього треба мати спеціальний поліцейський дозвіл і пройти через митницю. Можна лише за кілька копійок оглянути порт на „Зеленому пароплаві“.

Через півгодини, ніс зеленого пароплава, що на ньому ви умостились, дає каламутну воду „вільної гавані“. Пароплав такий зелений, як я, і з такою кобила. Та проте така вже назва. З усіх боків насувають на береги океанських пароплавів. Що там на горі,—не видно; задіюють голову, як на п'ятиповерховий будинок. Видно щогли труби та димний дим. Через борт схилиється людське обличчя—чорне, жовте, чи біле. Це міжнародна гавань.

Японський пароплав,—пояснює помічник капітана:—на кермі біла прапора з червоним сонцем. Голандський пароплав. Англійський пароплав. Французький. Цей пароплав вчора прийшов з Чілі.

Кранів брязкіт і гуркіт заліза, крики команди. Навколо працюють

...Найбільший кран у Німеччині, підіймає вагу залізничного потягу...

— Е, дядя, ваші фотографії старі. Було, правда, раніше. Он там, бачите вільне місце. Там колись, дійсно, цілий ліс щоглів був. Але було та минуло. Он те здорове, п'ятимачтове судно плавало до Чілі. Тепер стоїть, продається. Та ніхто не купує. Та й де в чорта купиш, як воно йде, хоча-б до того Чілі, півроку“.

Є у Гамбурзі світове чудо гордість німецьких інженерів—Ельбтунель. Він проходить під рікою на той бік до верфів. Над глибоким проваллям входу, куди можна було-б поставити цілу церкву,—кам'яний склеп з круглою банею. Спускають велетенні, як хата, ліфти. Ось під'їхав пароконей биндюжник. З громом підіймаються ковані залізом ворота ліфту. Звичні коні разом з возом-платформою в'їжджають дзвінким помостом в машину. Під'їздить з фурканням грузовий автомобіль. Підіймаються ворота другої машини. Разом з автомобілем і десятком прохожих увіходите у ліфт. Подають тяжкі ворота і вся хата з автомобілем і людьми хутко і м'яко пливе униз...

Стоп! Знову підіймаються ворота. В обличчя віє вогким холодним повітрям. Перед вами сяють електрикою два тунелі. Вхід направо показує стрілка.

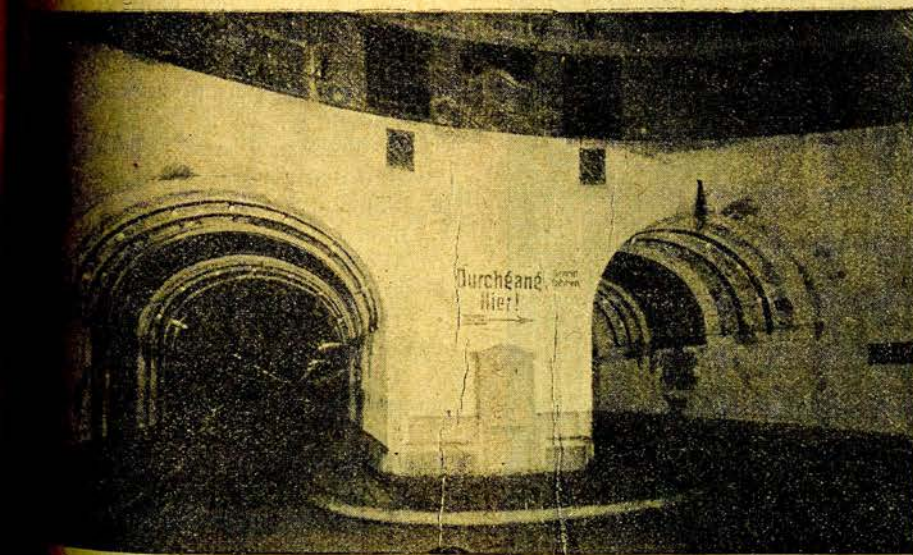
Тунель рівний, як стріла, стіни вимуровано білими кахлями, як добру галанку, і електричні лампки відбиваються у ньому, як у стволі нової рушниці. Тунель довгий, і йти ним нудно. Хіба перший раз, коли цікаво думати про те, що вгорі над тобою тече велика ріка і пропливають океанські пароплави. Напис в середині понелю каже, що звідси до поверхні

Гамбургжанина.
Ви бажаєте до порту? Ні, не можна. Для цього треба мати спеціальний поліцейський дозвіл і пройти через митницю. Можна лише за кілька секунд оглянути порт на „Зеленому пароплаві“.
Через півгодина, ніс зеленого пароплава, що на ньому ви умостились, виходить каламутну воду „вільної гавані“. Пароплав такий зелений, як я, попова кобила. Та проте така вже назва. З усіх боків насувають на чорні береги океанських пароплавів. Що там на горі,—не видно; задивлюючись головою, як на п'ятиповерховий будинок. Видно щогли труби та димний борт схиляється людське обличчя—чорне, жовте, чи біле. Це, мабуть, інтернаціональна гавань.

— Японський пароплав,—пояснює помічник капітана:—на кермі біла смужка з червоним сонцем. Голандський пароплав. Англійський пароплав. Американський. Цей пароплав вчора прийшов з Чілі.

В гавані брязкіт і гуркіт заліза, крики команди. Навколо працюють крани. Крани електричні, як салдати, стоять по-над берегом, крани пловучі стоять під бортами пароплавів; вони простягли руки над верфями. Пловучий кран грузить з баржі вугілля. Раз-поз-раз із нього на сталеві тросах зривається якась подвійна вагонетка подібна до роззявленої пащі допотопного звіря, й зі скреготом вгризається сталевими щелепами у вугілля. А потім повна (може п'ядесять пудів, а може й сто) летить угору, на пароплава. Ось другий пловучий кран сопе, зануривши носа у баржу. Другий кінець довжелезної труби запущено у пароходне черево—у зерно. Кран пересмоктує повітрям зерно в баржу. Кілька тисяч пудів за годину. Третій кран простягає міст якогось самотнього колосального крану. Це найбільший кран у Німеччині. Він підіймає зараз вагу цілого залізничного вагона.

— Де-ж той ліс парусових суден, що я бачив на фотографіях Гамбургського порту—питаю я в помічника капітана.

...Є в Гамбурзі світове чудо—Ельбтунель...

входу, куди можна було-б поставити цілу церкву,—кам'яний склеп з круглою банею. Спускають величезні, як хата, ліфти. Ось під'їхав паровий коней биндюжник. З громом підіймаються ковани залізом ворота ліфту. Звичні коні разом з возом-платформою в'їжджають дзвінким помостом в машину. Під'їздить з фурканням грузовий автомобіль. Підіймаються ворота другої машини. Разом з автомобілем і десятком прохожих увиходите у ліфт. Подають тяжкі ворота і вся хата з автомобілем і людьми хутко і м'яко пливе вниз...

Стоп! Знову підіймаються ворота. В обличчя віє вогким холодним повітрям. Перед вами сяють електрикою два тунелі. Вхід направо показує стрілка.

Тунель рівний, як стріла, стіни вимуровано білими кахлями, як добру галанку, і електричні лямпки відбиваються у ньому, як у стволі нової рушниці. Тунель довгий, і йти ним нудно. Хіба перший раз, коли цікаво думати про те, що вгорі над тобою тече велика ріка і пропливають океанські пароплави. Напис в середині понелю каже, що звідси до поверхні води 21 метр.

Другий кінець тунелю виходить у „вільну гавань“. Підіймаєтесь на ліфті і зараз-же за входом бачите залізні ґрати. Обминаєте ґрати і йдете праворуч.

— Що вам тут треба?—спиняє через хвилину вас урядовець у зеленому кашкеті:—Тут ходити не можна.

— А, де-ж можна?—питаєте ви.

— Можна там, за ґратами, але тільки праворуч. Вліво неможна.

Проходите повз другого урядовця, крізь ворота в ґратах і повертаєте праворуч. Через два квартали вузької вулички знову ґрати. За ґратами залізне риштування верфів. Чути, як клеплять об залізо молотки. Пливе по естакаді вагонетка.

Ззаду раптом виростає мовчазна фігура поліцай. Через хвилину поліцаїв уже двоє.—Під'їхав другий на велосипеді. Вони дивляться просто на вас. Крім вас та їх, нікого немає. Підходите до них, заводите розмову.

Коли ви повертаєте назад до тунелю, вас переганяє поліцай на велосипеді. За кілька хвилин він знову вириває з бокової вулички і разом з вами під'їздить до воріт тунелю.

— Ось вони!—гукає він до вартового на воротах.

І з цього вигуку і з попередньої поведінки поліцаїв вам стає ясно, що за вами весь час стежили і що поліцаїв викликано по телефону.

Гамбурській поліції є чого нервуватися й стежити за публікою на верфях. З п'ятидесяти тисяч робітників, що працюють там, тридцять п'ять тисяч—комуністи.

Не давно Гамбург не-що давно став місцем відомого повстання. Стара назва „вільне місто“ набирає нового значіння. Старе місто старої купецької волі повинно з рухом історії обернутися в місто волі пролетарської.

Може не такий вже далекий той час, коли могутня рука робітника з верфів зітре білі ворота старої Ганзи з гамбурського прапору і намалює натомість серп і молот—знак всесвітньої республіки трудящих.

Може до цієї великої чести доживуть ті самі прапори, що маяли над моєю головою, коли за мною їздив поліцай на велосипеді...

А про Сан-Паулі?..

Та тут треба писати вже ціле оповідання.

Зранку, йдучи на поле, матері приводять дітей.

МОЛОДІ РОСТКИ

Довгою вузькою стежкою в'ється дорога зі своїми вибоїнами, рівчаками через безкраю шир полів... Сто-млени коні ледве-ледве плентались. Що-секунди чуся гучні вигуки візника та ляскання батога.

Ось і село. Вузькі вулички. Криві провулки. Поламани тини. Огороджені іржавим колючим дротом двори—невеликі вкриті соломною хати, з садками, городами. Скрізь—жвава робота. Ось на току молотять. Там перечищують зерно на трієрі. А он два малесених хлопчики ворухаться біля віялки.

Повільно, обертаючи свої крила меле млин—вітряк. Валка підвод чекає черги.

* * *

А ось і старий-старий парк, зі своїми каштановими тополевыми алеями, сосновим гайочком, з великим чистим ставом, берегами якого тягнуться повільними шеремами столітні дуби.

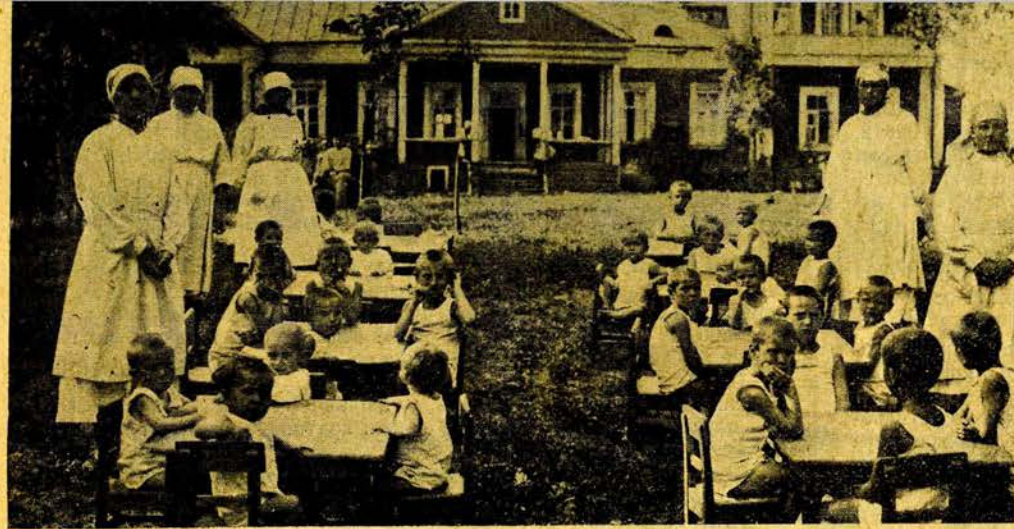
Чутно чісь дзвінки тоненькі голоси. А це і майданчик перед великою кам'яницею, де декілька груп дітей у коротеньких біленьких вбраннях граються під доглядом вихователів.

Ми—в селянських дитячих яселках, в кімнати старого „дворянського гнізда“—власність села. Тут виховуються сільські діти весело бігаючи й пустуючи по зеленій траві.

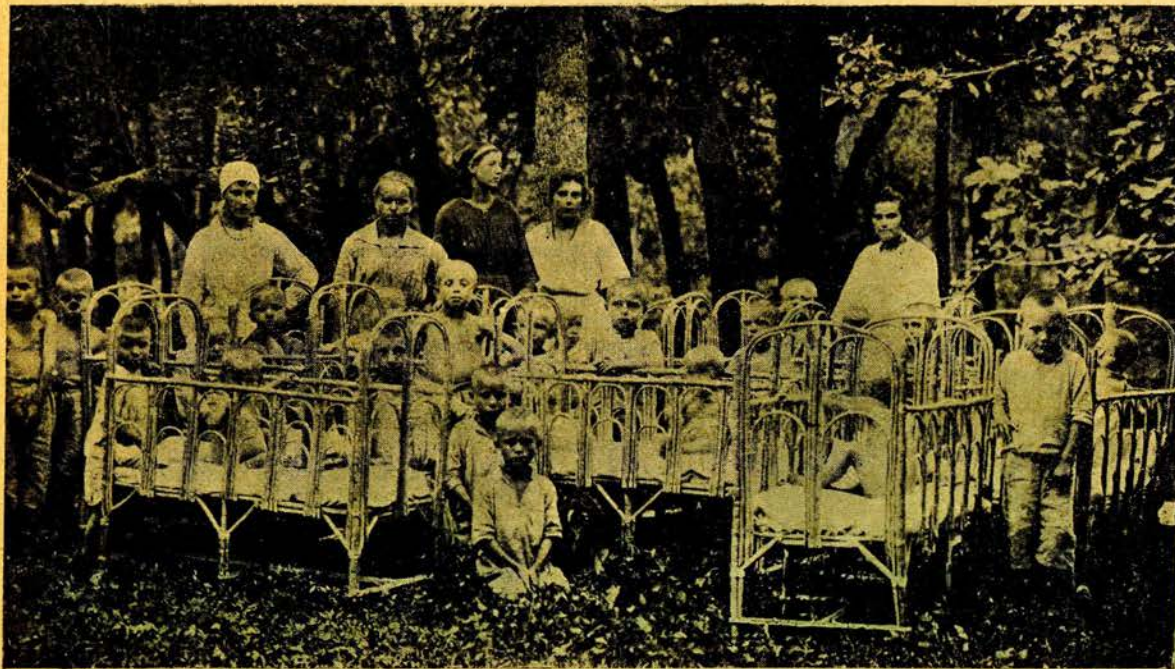
З раннього ранку до вечора тут діти біднішого селянства, що працює на полі, має змоги доглядати за своїми дітьми. Це гарне харчування, купання, гри, прогулянки, ліпіння, читання, пісні, повний гігієнічний догляд—ось що дають притулки дітям.

Весело серед них. Багато тут цих малесених карапузів, пустотливий, веселий сміх як

Дзвоник кличе на обід.

Для великих дітей опочивальня в саду.

вбраннях граються під доглядом виховательки кімнати старого „дворянського гнізда“ — власність села. Тут виховуються сільські діти весело бігаючи й пустуючи по зеленій траві.

З раннього ранку до вечера тут діти на біднішого селянства, що працює на полі і має змоги доглядати за своїми дітьми. Душе гарне харчування, купання, гри, прогулянки ліпіння, читання, пісні, повний гігієнічний догляд — ось що дають притулки дітям.

Весело серед них. Багато тут цих маленьких карапузів, пустотливий, веселий сміх яких леко лунає по парку. Дзвенять усюди і в кімнатах, і біля ставу і в садку, як дзвоники, їхні голоси.

Ось група дітей ліпить, під проводом виховательки „коняку“. Вихователька вчить, як треба ліпити. Діти не спускають з неї очей.

— А очі де треба намалювати, очі коняки — цікавиться білявеньке хлопчик років п'яти з блакитними вишиваними очима.

— Тьотю, я хочу ліпити, а ти не хочеш, — відгукується другий.

— І я, і я буду ліпити! — радісно відповідає з усіх сторін.

Вихователька задовольняє бажання малят і всі починають ліпити „коняку“.

А он там у мальовничому куточку саду грають в „Лисичку“ й в „Зайчика“.

Але ось дзвоник кличе на обід. Після обіду відпочивають на галявинах нечкові.

Потім знову гра, читанка, гулянка.

Гарно тут, привільно дітям дівника-хлібороба.

Їх смагляві обличчя б'ють сонцем.

Кріпнуть вони тут.

Завідувача притулком знають нас з помешканням, упорядкуванням, устаткуванням. Ось кімната для купання, де дітей яких пр...

бранці матері, обмивають, одя-
гу чисту казенну білизну й
і передають до консультацій-

т оглядає їх лікар, важуть їх
передають патронажній сестрі.

Велика світла опочивальня з цілим
рядом ліжок, зі свіжою постільною
речовиною.

Тут відпочивають немовлята.

Для великих дітей опочивальня

у вигляді кімнати для занять з

граючими предметами.

На вікнах „твори“ їхні: „конячки“,
„літаки“, „півники“.

На стінах малюнки.

Є і кухня. Скрізь чистота й

порядок. Далі завідувача показувала

чудові куточки парку, саду, де

під доглядом виховательок гра-

ють „хати“, „клуби“ й инш.

Хочуть йдуть діти додому, подо-

ють їм у притулкові.

Малі вчать ходити, а більш дорослі граються.

Матерям довго доводиться їх
умовляти. Дуже часто й залиша-
ються тут, хоч яслі й збудовано
лише для денного їх перебування.

Спочатку, в перший час засну-
вання притулка селяни ставились з
недовір'ям, боючись, що „дітям буде
погано там“, що „хто його знає,
що будуть робити з ними там“,
що „доведеться платити за дітей“
і т. и., і т. и.

Але коли на свої очі пересвід-
чилися у тім чудовім догляді, у
тому піклуванні про дітей, харчу-
ванні, що їм дають, вони лише
тоді переконалися у користі цих
притулків і почали приносити

Над вечір приходять матері і з ними ведуться розмови.

Спочатку, в перший час заснування притулка селяни ставились з недовір'ям, боючись, що „дітям буде погано там“, що „хто його знає, що будуть робити з ними там“, що „доведеться платити за дітей“ і т. и., і т. и.

Але коли на свої очі пересвідчилились у тім чудовім догляді, у тому піклуванні про дітей, харчуванні, що їм дають, вони лише тоді переконались у користі цих притулків і почали приносити дітей.

Вечоріло.

Різко рознісся в повітрі гудок паротяга і десь далеко відгукнулась луна.

Ми поїхали іншою дорогою, повні найкращих вражень.

(Диканька на Полтавщині).

Іжак.

ГОРДІЄНКО.

БІЖИТЬ СУПІЙ.

Братові Андрію,—
комсомольцеві.

Шумить Дніпро десь на порогах,—
І скелі злизує вода.

День кров'ю степ тоді забризкав,
І положив на гони тінь,—
Мій брат, Іван,—хлоп'я маленьке,—
З заводу кулею летів...

Лишив він стіни цукроварні,—
(Старенька мати, а без сліз),—
Дзвінок і потяг товаровий
На банду Чорного поніс...

Важким сном станція заснула,
Навкруги тиш,—нема людей...
Я бандам лютість і прокльони
Шматками кидаю з грудей...

Де діну серце невгомне?
І діну де свій чорний сум?

Бандит на станційнім пероні;
З обріза смерть послав йому...

А я стояв, і руки рвались,
На серце скипався вогонь;
Лилася кров... Мовчало поле...
Стогнав під трупами перон...

На небі тишилися зорі;
Зі сходу біг змарнілий смерк...
Ту, юну голову патлату,
Не бачить більш мені тепер...

Біжить Супій очеретами,—
Мій брате, хто тебе згада?..
Шумить Дніпро десь на порогах,
І скелі злизує вода.

м. Харків,
10/VI—25 р.

Супій очеретами,
І з плеском у Дніпро;
Вовен дум туди причалив,
І спіла в жилах кров.

Я бачу, голову патлату
Підвів мій брат із далини;
Йому гарячими сльозами;
На грудях рану я промив.

І фабричні сирени,—
І того, хто тепер згада?

ВИСТАВКА КУСТАРНОГО ТЕХНИКУМА

Зверху—піднос в російському стилі. Праворуч—лубок—
Ленінський мавзолей (іконопис). Нижче—лубок—В'їзд
червоноармійців у Тверські ворота. Дитячі цяцьки
кустарні роботи—буржуй, піонер і „Петрушка“.

Зверху—піднос в російському стилі. Праворуч—лубок—Ленінський мавзолей (іконопис). Нижче—лубок—В'їзд червоноармійців у Тверські ворота. Дитячі цяцьки кустарні роботи—буржуй, піонер і „Петрушка“.

У МОСКВІ дуже багато за останні роки переводиться виставок. Зараз-же за першою с.-г. виставкою, що здивувала весь світ, довгим шерехом потяглись, інші, цікаві в своєму роді, великі й малі виставки, що малюють творчий розквіт СРСР, в усіх галузях науки, мистецтва, техніки.

Відчитна виставка кустарного технікума сама по собі невеликого масштабу, але вона містить зародки визначного мистецтва, що утворюється в процесі виробництва.

Виставили свої роботи учні, майбутні будівники кустарної промисловости, підростаюче покоління робітників. Частина їхніх робіт пішла на Паризьку виставку.

У декоративному відділі кидається в вічі селянський розпис примітивними та складними визурунками по дереву.

Іконописсю передано сучасні мотиви. Наприклад: „В'їзд червоноармійців у Тверські ворота“, „Мавзолей Леніна“ та инш.

Цікавий дуже відділ дитячих іграшок. Тут ціла галерея наших „сучасників“: міліціонер з піднятою палицею, представник від Мосельпрома, молошниця, червоноармієць, непман і инш.

Відділ меблі: тут стільці, крісла, столики відрізняються великим смаком та новизною форми.

Пинали, скриньки з написами „СРСР“, „Ленін“ та гаслами.

Так у наших виробничих школах молоде робітниче покоління навчається найліпшим формам праці, звільненої від вікового визиску.

ВОЛЖСКОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕЧНОЕ ПАРОХОДСТВО

ПРАВЛЕНИЕ: Нижний-Новгород, Кооперативная, 13.

В ЦЕЛЯХ содействия развитию товарооборота Нижегородской Ярмарки совместно с Правлением Акционерного Общества „КАСПИЙСКОЕ ГОСПАРОХОДСТВО“ устанавливает нижеследующие льготные тарифы:

1. За ввозимые на Ярмарку при участии водных путей из портов Каспийского моря, а также из Персии, Средней Азии и с Кавказа по всем направлениям в период времени с 1-го июля по 15-е сентября с. г.:

а) рис, фрукты сушеные, хлопок, шерсть, кенаф и самшит—расчет за перевозку производится со скидкой десяти процентов (10%) с чистого морского и речн. фрахтов;

б) и за все остальные ввозимые на Ярмарку в тот же период грузы—со скидкой двадцати процентов (20%) с чистого морского и речного фрахтов.

2. За вывозимые в период времени с 1 августа по 15 октября с

1. За ввозимые на Ярмарку при участии водных путей из портов Каспийского моря, а также из Персии, Средней Азии и с Кавказа по всем направлениям в период времени с 1-го июля по 15-е сентября с. г.:

а) рис, фрукты сушеные, хлопок, шерсть, кенаф и самшит—расчет за перевозку производится со скидкой десяти процентов (10%) с чистого морского и речн. фрахтов;

б) и за все остальные ввозимые на Ярмарку в тот же период грузы—со скидкой двадцати процентов (20%) с чистого морского и речного фрахтов.

2. За вывозимые в период времени с 1 августа по 15 октября с Нижегородской Ярмарки в порты Каспийского моря, а также через таковые по всем направлениям в Персию, Среднюю Азию и на Кавказ.

а) сахар, продселикатные и стеклянные изделия, стекло, железо, мешки, мыло простое и др. грузы, кроме нижепоименованных, расчет за перевозку производится со скидкой десяти процентов (10%) с чистого морского и речного фрахтов.

б) мануфактуру всякую, скобяные изделия, бумагу и бумажные изделия, бакалейный товар—со скидкой пятнадцать процентов (15%) с чистого морского и речного фрахтов.

в) галантерейный и парфюмерный товары—со скидкой двадцати процентов (20%) с чистого морского и речного фрахтов.

Хранение ярмарочных грузов на складах Волжского Госпароходства производится:

а) в Москве, до отправления водой на ярмарку, бесплатно;

б) в Н.-Новгороде для всех вообще прибывших на ярмарку грузов с 1-го июня до открытия ярмарки бесплатно, с открытия же ярмарки—в размере 50% установленной по тарифу нормальной платы за хранение.

в) в портах Каспийского моря плата за хранение прибывших с ярмарки грузов взимается со скидкой 30% со ставок нормального тарифа.

Означенные в сем тарифе льготы применяются при условии представления удостоверения Ярмарочного Комитета, или при условии заадресования грузов в адрес Ярмарочного Комитета, с указанием для кого таковой груз следует.

ПРАВЛЕНИЕ.

К ОТКРЫТИЮ
НАВИГАЦИИ НА ВОЛГЕ.

ВОЛЖСКОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕЧНОЕ ПАРОХОДСТВО

ПОЧТОВЫЕ и ПАССАЖИРСКИЕ РЕЙСЫ

по р. р. ВОЛГЕ, КАМЕ, ОКЕ, МОСКВЕ,
ВЯТКЕ, БЕЛОЙ, УНЖЕ, ВЕТЛУГЕ и СУРЕ.

На почтовых и пассажирских паротеплоходах
электрическое освещение, ванны,
отдельные каюты I, II и III классов.

Ежедневные отходы
из Нижнего Новгорода.

Почтов. Пассажир.

ПЕРВОКЛАСНЫЕ БУФЕТЫ.

Стоимость билетов
ДОВОЕННАЯ.

Предварительная запись на биле-
тов принимается в транспортных
конторах Госпароходства: Моск-

по р. р. ВОЛГЕ, КАМЕ, ОРЕ, МОСКВЕ,
ВЯТКЕ, БЕЛОЙ, УНЖЕ, ВЕТЛУГЕ и СУРЕ.

На почтовых и пассажирских паротеплоходах
электрическое освещение, ванны,
отдельные каюты I, II и III классов.

Ежедневные отходы из Нижнего Новгорода.

Почтов. Пассажир.
В АСТРАХАНЬ 12 час. 21 час.
„ РЫБИНСК 12 час. 20 час.
„ ПЕРМЬ . . 19 час. 14 час.

ПЕРВОКЛАСНЫЕ БУФЕТЫ.

ПЕРЕВОЗКА ГРУЗОВ

на паротеплоходах и на непаровых
судах. Скорая доставка грузов на
все пристани Волжского бассейна,
во все города и на все станции железнодорож-
ной сети С. С. С. Р. в порядке прямого смешанного
железнодорожно-водного сообщения.

Стоимость билетов ДОВОЕННАЯ.

Предварительная запись на биле-
тов принимается в транспортных
конторах Госпароходства: Моск-
ва, Ленинград, Свердловск, Орен-
бург, Баку, Иваново-Вознесенск
и во всех линейных агентствах
и пристанях.

КЛАССИФИКАЦИЯ

товаров аналогично железнодорожной.
ДОВОЕННЫЕ ФРАХТЫ НА ПЕРЕВОЗКУ МАС-
СОВЫХ ГРУЗОВ.

Льготный тариф на перевозку грузов в прямом
смешанном водно-железнодорожном сообщении.

Во всех линейных агентствах и транспортных
конторах производятся транспортные операции без уча-
стия грузовладельцев: прием грузов на хранение в свои
склады, выдача ссуд под товары, транспортирование
грузов гужем, все виды транспортного страхования,
комиссионные покупки и продажи и выполнение иных
поручений клиентов.

ТРАНСПОРТНЫЕ

КОНТОРЫ ОТКРЫТЫ:

В МОСКВЕ, В ОРЕНБУРГЕ, В РОСТОВЕ и ДОНУ,
„ ЛЕНИНГРАДЕ, „ УРАЛЬСКЕ, „ БУГУЛЬМЕ,
„ БАКУ, „ СВЕРДЛОВСКЕ, „ ЖЕЛЕНЕСКЕ,
„ ИВАНОВО-ВОЗНЕСЕНСКЕ, КИЕВЕ, И.-НОВГОРОДЕ.

ПРАВЛЕНИЕ: И.-Новгород, Кооперативная, 5.
Телеграфный адрес: И.-Новгород, Река—Правление.
Транспортных контор—название города с прибавлением
„ПАРВОЛГА“ кроме Ростовской, где указывать
«ПАРВОЛГОДОН».